

Podmínky použití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: Český lid a český Žid

Autor: Jaroslava Procházková

Vydavatel: Josef Jirman

Vydáváno v letech: 1897

Stránky: a - 64

Cena 36 kr.

JAROSLAVA PROCHÁZKOVÁ:

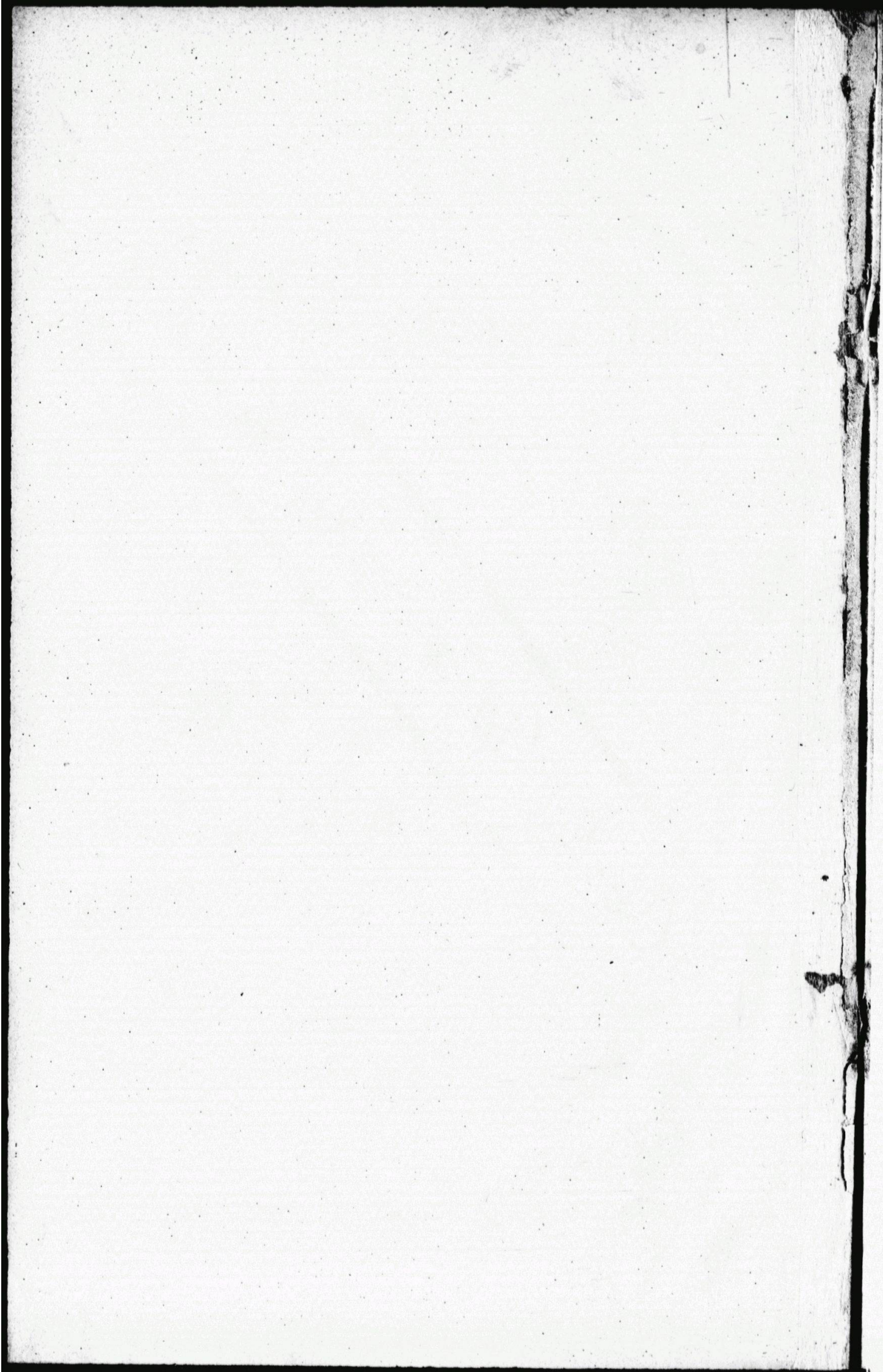
Český lid a český Žid.

ČASOVÉ ÚVAHY.

NA ŽIŽKOVĚ 1897.

V komisi knihkupectví Josefa Jirmana. — Tiskem Josefa Baštáře.

ČESKÝ LID A ČESKÝ ŽID.

Časové úvahy.

Napsala

Jaroslava Procházková.

Pf. 11/6 97

Na Žižkově 1897.

V komisi knihkupectví Josefa Jirmana. — Tiskem Josefa Baštáře.

1268265

»Spory politických stran
nevyřídí se vášnivým, zasle-
peným bojem, nýbrž toliko
klidným a střízlivým uvažo-
váním.«

54 F 1913

I.

Nynější situace.

Průběh voleb v V. kurii vyvolal nepředvídané sesílení tábora antisemitů. Od 12. března vystupuje tato strana neohroženěji a výsledněji nežli před tím. »Česká družina«, »Národní obrana«, »Česká vzájemnost« nabývají dalekosáhlého významu.

Přední politikové, kteří ještě před několika lety nepotřebovali žádných antisemitů, kteří prohlašovali, že proti Židům bojovati nebudou a že strana liberální nemůže a nesmí do svého programu přijati antisemitismus — sami jsou dnes antisemity.

Proroctví bývalého zvoleného rektora c. k. české university prof. dra Zuckera, že antisemitismus v Čechách nedojde k rozkvětu a že kdyby rozkvetl, ihned zase uvadne, z první polovice již dnes ukázalo se býti klamným.

Jest jasno, že tento náhlý převrat smýšlení v celém národě nemohl se udáti přes noc.

Smýšlení politicky uvědoměle antisemitické existovalo v národě českém dávno. Již v roce 1870 vyšla politická studie jednoho z nejpřednějších publicistů českých Jana Nerudy s názvem »Pro strach židovský«, jež hlásá »Emancipace od Židů jest heslo naše!« Roku 1881 uveřejněna v »Českých novinách« řada věcných a střízlivých úvah pod názvem: »Židovská otázka a národ český«. Dle brožurky J. Čecha »Svůj k svému« učinil jakýsi neznámý průmyslník po skončení jubilejní výstavy návrh na zřízení »Spolku na podporu české práce« s tendencí antisemitskou. Brožurka končí: »Podporujeme vždy a všude českou práci!«

A od té doby? — »Všecko spalo, ani nehnula se tráva«, praví Vrchlický v básni »Ticho«. Skutečně. Ticho bylo v Čechách, otázka židovská dřímala a pouze umlčované »České zájmy« nedopouštěly jí usnouti.

Až v poslední době sem tam po kraji ozývaly se časem poplašné výstřely potulných hlídek výzkumných, které poznenáhlu počaly houstnouti ve pravidelnou řadovou palbu. Časopisy krajinské jeden po druhém stávaly se antisemitskými*) bez ohledu na velké deníky. Ano některé z nich postoupily tak daleko, že se vzdaly i špiže inserátů židovských, oddělující se tak čestně a výhodně od oněch zbytečných venkovských plátků, které místo prohlubování otázek národohospodářských pěstují klepařskou politiku místní.

Leč veřejné mínění bylo zdržováno velkými deníky (vyjma klerikální, ač i z těch jeden se přiznává: »Dávno již jsme to pozorovali, leč nechtěli jsme jedině ze slušnosti vystoupiti, dnes však jinak nelze«.)

Pojednou vyšlo heslo: Zrada! Židé volili se socialisty! A rázem octla se většina národa v táboře antisemitském, jako při volbách dřívějších ve mladočeském.

Půda byla připravena. Volby v V. kurii byly jen poslední příčinou propuknutí boje proti Židům, posledním šplouchnutím vlny, které napnutá hráz rybníka nevydržela.

Po tak dlouhá léta Židé vystupovali s našimi odvěkými nepřátely proti nám.

Český lid snášel trpělivě nájezdy českého Žida na svou národnost i na své náboženství, odpustil mu, že se bratří s jeho nepřátely, že odebírá německo-židovské časopisy, jež na vše české kydají hanu, strpěl mu, že hlasuje s Němci, stává se členem Schul- a Turnvereinů a ozdobuje domy své velkoněmeckými barvami.

*) Mezi nimi nalezá se i jeden, který před léty vytýkal jinému listu, že působením jeho vzmahá se antisemitismus.

Sami Židé to uznávají. »Bezpráví, které souvěrci naši na českém národě dosud páchali, stavíce se v řady jeho národních a politických odpůrců, musí býti záhy odčiněno, křivda, kterou židé v Čechách svému vlastnímu (!?) lidu způsobovali, bojujíce v jednom šiku s jeho nepřátely anebo jsouce lhostejni k jeho snahám, musí býti co nejdříve napravena.« (Provolání Národní jednoty českožidovské, 25. dubna 1895.)

To všechno lid český Židům odpustil. —

Dnes neodpustí jim již ani to, že s jednou českou stranou volí proti druhé straně české. (Neboť před volbami byli socialisté považováni všeobecně ještě za stranu českou, a také to o sobě tvrdili.)

Snad připočísti sluší jakýsi díl tohoto výsledného vzrušení strannické nevraživosti, ale přece jen hlavním činitelem jest politická uvědomělost ve všech vrstvách národa, a objevil se z výsledku potěšitelný úkaz, že český národ zmohutněl a že dnes jest si jasně vědom své síly. Koho před čtvrtstoletím prosil, na toho dovede si dnes již dupnout.

»Poslední pro národní rozvoj a politický pokrok předůležité volby sněmovní opět nás a jasně přesvědčily, že nejurputnějšími odpůrci našimi jsou Židé. Hleděno sobě jich na př. v Praze všemi možnými prostředky ušlechtilými, podávána jim ruka krajanů upřímně a beze lsti — jako litina stáli proti nám, ani jediného hlasu nedocílono od nich pro svaté zájmy české, čteme v předmluvě brožurky Nerudovy.

Kdyby byli Židé tehdy přijali nabízenou jim českou ruku a stáli — aspoň oni, kteří přímo z českého lidu žijí — s českým národem, mohli nyní bez obavy částečně hlasovati se socialisty; s české strany bylo by se jim to odpustilo a se socialisty byli by si zachovali dobrou vůli.

Místo toho nepřestali býti věrnými heloty Němců až do odkopnutí a pak nezůstávše neutrálními, jak se usnesli, agitovali úsilovně pro socialisty.

Tím dřímající otázka antisemitská vyburcována ze snění. Na dlouho? Na krátko? To dnes určití se

nedá. Není možná předvídati, zdali proroctví Dra Žaluda nesplní se ani z druhé části.

V. letě r. 1891 vzmožila se vzpoura proti »Prager Tagblattu« a »Bohemii«, poněvadž tyto časopisy haněly jubilejní výstavu způsobem velmi neurvalým. Občané sedlčanští uveřejnili v té příčině v »Národ. listech« Zasláno, v němž se vyjádřili: Neodebírati »Prager Tagblattu« musí se státi heslem v celé zemi. Z následovníků jejich pronikla do veřejnosti pouze Měšťanská beseda pražská se Zaslánem, že 70 členů podepsalo ve knize přání žádost, by se přestaly časopisy »Pgr. Tagblatt«, »Bohemia« a »Allg. Zeitung« odebírati, necht jsou již předplaceny nebo ne.

Bylo to náhlé vzrušení ze stanoviska čistě národního jako nyní. A dnes? — Nevím, zdali někde se tyto časopisy skutečně na čas přestaly odebírati, dnes zajisté se odebírají jako dříve.

Prozatím ruch antisemitský se vzmožl způsobem dosud nevídaným. Pořádají se schůze, v nich se jedná o válečných plánech proti Židům ve velkém, a zatím i jednotliví bouřliváčkové na obzoru se objevují. V Mladé Boleslavi obrací se hasičský spolek k pp. domácím se žádostí, aby jeho prostřednictvím pojistili se u českého ústavu. Řezníci staroměstští, kteří po dlouhou dobu kupovali svíčky od židovského obchodníka u staroměstských jatek, našli si jiný pramen koupě, a dřívější dodavatel bude následkem toho bezpochyby nucen vzdáti se obchodu. Jistý průmyslník, jenž dával si u Žida Klimpela každoročně za 400—600 zl. šatů šíti, nyní našel si českého krejčího a přestal i tiskopisy a obchodní knihy odebírati od židovské firmy.

Někteří obchodníci vyvěsili u svých firem nápisy »antisemita«, jež však byly policií zakázány. Podobiznám p. Epsteina, jenž představoval se P. T. obecnstvu na nárožích jako velkoskladník klobouků, narostly pojednou obrovské nosy. Toto nevítané označení závodu za semitský bylo však odstraněno bez policejní intervence.

Chování se Židů při volbách nebylo nové, a překvapilo je to zajisté, že podporováním socialistů takové oživení odporu proti sobě vyvolali.

Židé často účastnili se volebního ruchu na obou stranách, byli na obou stranách vítáni, hlasy jejich měly váhu a často i rozhodovaly o výsledku. Pouze jedna nápadnost byla zde. Kdežto Češi mlado i staro buď jeden druhému se vyhýbali nebo se potýkali ostrými slovy a tupili jeden druhého, nebylo mezi staro- a mlado-Židy žádné nevraživosti pozorovati. Zůstali tak dobrými přáteli jako kdy jindy. Různost politických náhledů nebo spíše různost stran, jímž své hlasy odevzdali, pranic jejich přátelským stykům nevadila.

Žid nemá právě ethického přesvědčení politického. Jeho přesvědčení politické vychází vždy se stanoviska obchodního a svůj politický postup činí na tom závislým.

Dokud měli všeobšíhlý vliv Němci v Čechách, šel Žid pouze s Němci, jak nabývali půdy Češi, přiklonil se částečně k Čechům; napřed ke staročechům, a později k mladočechům a tak jest Žid vždy manometrovou ručičkou, jež ukazuje sílu strany politické. Prospěch země a blaho národa, v jehož středu žije, jest mu věcí zcela lhostejnou, pokud netýká se to jeho osobních a obchodních zájmů. Jeho vlastní jest každé místo na světě, kde se mu vede dobře — jde z nájmu dvora v Čechách bez rozmyšlení na nájem dvora do Uher, aniž by se loučil na hranicích s dojemným steskem českých bratrů.

Jeho národem jsou Židé, jež najde všude a již mu všude přátelsky vyjdou vstříc. Ostatní lid, mezi nímž žije, nemusí ho zajímati více, než rolník stádo ovec. Podojí je, ostříhá, některé dá líznout soli, jinou pohladí — není to v jeho zájmu, aby jim ubližoval.

Osobní prospěch Žida vyžaduje toho, aby se přidal k oné straně politické, která jest mocnější. Hmotné zájmy Židů vyžadovaly toho v poslední době, aby se obraceli na češství v krajinách českých. Začali zaváděti české modlitby a česká kázání, českou řeč

v úředních záležitostech obcí náboženských. Neklamné to znamená, že český národ dosáhl větší moci, nežli měl dříve.

Zatím zřízením V. kurie nabyl socialismus důležitosti. Zde byla nová možnost podána, ne-li k uplatnění tedy aspoň k propagování snah. Proto koketovali Židé se socialisty, když by nezískali aktivní prospěch, chtěli si alespoň passivní zajistiti. Neboť socialistické massy sestávají z lidí, kteří schopni jsou činu a také část jich dosti značná — jak dávají na jevo — schopna jest i činů násilných spíše, nežli kterákoli jiná vrstva politická. Jest jisto, že rozvášněné davy, zaujaté myšlenkou antisemitskou, řešily by ji po svém způsobu zcela jinak, než by bylo vhod Židům. A poněvadž Židé z dosavadních zkušeností soudili, že český sedlák a měšťák není proti nim odporu schopen a jedině sociální demokrat mohl by jim svou bojechtivostí uškoditi, hodlali si zcela diplomaticky volebními lístky pojistiti lýtka před zuby socialistického hafana. Chybou jejich bylo jen, že vystupovali příliš zjevně a nerozdělili se na dvě strany, jak to dosud u nich bylo zvykem — aby byl vlk syt a koza celá. Nyní koza je pryč a vlk vyje hladem. I tito vždy chytří politikové jednou se přepočítali.

Dnes stojí Židé osamoceni. V německém táboře nabyly vlivu mimo strany antisemitské také strana německo-národní a křesťansko-sociální. Kdežto před 17 léty při zmahajícím se ruchu antisemitském v Německu berlínské měšťanstvo zvolilo demonstrativně starostou Žida, zvolen loni ostentativně vídeňským starostou antisemita. V Schulvereinech a Turnvereinech nabyl antisemitismus převahy. O Židy nestál nikdo z Němců. Následkem této situace sjeli se Židé čeští, polští a němečtí loni v létě ve Vídni a usnesli se na tom, že prozatím nepřidají se k žádné z národností, ale že zůstanou »correct-neutral«. Ještě v té době byla by bývala v národě českém větší radost nad jedním hříšníkem pokání činícím, nežli nad 99ti spravedlivými, kteří nepotřebují pokání. Ale hříšník se nekál.

Dnes jest již pozdě. Směnka dlouholetých nesplněných požadavků, jež měl český národ za Židy, byla tak často s jejich strany prolongována, až konečně věřiteli došla trpělivost a on podal protest, pak i žalobu a chystá se k exekučnímu vymáhání.

Okolnost, že Židé volili se socialisty, může býti nejméně nevhod antisemitům. Neboť zrovna tak jako neposloužilo socialistům spojenství se Židy, tak nebylo by na užitek myšlence antisemitské, kdyby následkem židovské agitace pro mladočechy byl se obrátil hněv socialistů proti Židům a vyjevil se v násilných skutcích, jež by myšlénku antisemitskou o několik let zdržely.

Loni se židovské noviny hrozily toho, že dědicem antisemitismu stane se socialismus, a letos ukázali Židé, že nebojí se socialismu ani Dědice.

A skutečně má socialismus se semitismem více společných rysů. Židé sice zachovávají svou národnost, avšak jejich národnost není připoutána k hroudě. Jako internacionální socialista jde kamkoli za kusem chleba, tak Žid — noblejší ve svých požadavcích — jde všude za kusem zlata, a byť by i nevázal se na jeden určitý kraj, na své národnosti lpí houževnatěji než kterýkoli národ jiný. Židům jest však vhod, hlásá-li někdo beznárodnost, poněvadž pak jsou jisti, že proti nim nevystoupí z ohledu národnostního; zachovávají své náboženství, jest jim však milo, vyhlašuje-li někdo náboženství za věc vedlejší, an jsou pak z této strany zajištění náboženskou snášenlivostí; tyto věci škodí pouze národnostem a náboženstvím jiným, jejich národnost a náboženství zůstanou tím právě uchovány.

Proto jest zcela přirozeno, že Židé podporovali socialistickou stranu nejen z ohledu udržeti s ní dobrou vůli, nýbrž i z příčiny, aby jejímu prosperování napomáhali.

Jest zde ještě jedna kardinální zásada, která váže socialisty se Židy. V obou stranách pěstuje se kastovníctví, účelem obou jest, aby jedna kasta od ostatního občanstva oddělena, získala pro sebe veškeré výhody, jež ostatní občanstvo mělo neb dosud má. Pokud semitismu se týče, dospěl týž skorem svého cíle, proto

vsak přece podporuje stejné snažení k udržení své posice; neboť před úplným uplatněním socialismu tvoří takto obě dvě kasty nejmocnější alianci proti ostatnímu občanstvu: jedna, sestávající z málo příslušníků, vládnoucí mocí kapitálu; druhá, sestávající z množství, jež disponuje hmotnou silou a dá se vésti myšlenkou — i jest ovšem pro Židy výhodou, pakli tato vůdčí myšlenka nalezá se ve hlavě příslušníka jejich národa.

Nemělo by se již dokonce vyčítati Židům, že předáci socialističtí pocházeli a pocházejí značným počtem z jejich národa. Přirozeno, že národ nemůže řídit směr jednotlivců. Zrovna tak mohlo by se jim důsledně míti za zlé se strany socialistů, že Penížkové, Schickové, Pollakové, Scharfové, Zuckerové, Žaludové, Lionové, Taussigové, Hellerové a j. v. působí na předních místech mezi »buržoasií« českou.

Jest to hanbou pro Žida, že v cizím a nepříznivém mu plemeni vyšinul se na jedno z předních míst?

Spíše mohlo by se vytýkati socialistům, že nejsou s to vykázati obhájce ze svého středu a berou útočiště k příslušníkům plemene cizího, že přijímají zastance stavu dělnictva, pracujícího hmotně, ze stavu, jenž se prací hmotnou nezabývá.

Leč dělník sám neměl ani dosti pomůcek ani dosti příležitosti, aby se vzdělával. Dnes již jest dosti odchovanců školy novodobé, kteří buď při vydávání časopisů buď jako agitátoři měli dosti příležitosti své vzdělání doplniti, avšak davy zůstávají dosud nevědomělými; vlastní jejich předáci nedovedou rozvášnění jejich krotiti. Ten dav rve se především o kus chleba, kdo mu oponuje, toho považuje za uchvatitele kusu chleba, a nemaje jiných argumentů pohotově, vtluká protivníku své důvody třeba sklenicí do hlavy rovněž tak ochotně, jak ochoten jest vznést na svá bedra snaživce, který imponuje mu tím, že řečí promyšlenou a pérem obratným pracuje ve prospěch dělníka tak, jako týž toho není schopen, a že hájí dělnictvo proti těm, na něž má účinek pouze střízlivé podání důvodů ve formě vybrané.

Ostatně socialistům jest toto přijímání Židů v jejich šiky méně nebezpečno, nežli kterékoli jiné straně. Pokud pracuje Žid v jejich prospěch, nemají příčiny jeho součinnosti se obávati a jinak-li by se dělo — žádná strana není tak schopna nechat mouřenína jít, když vykonal svou povinnost, jako právě socialisté.

* * *

Konečně můžeme býti socialistům jen vděční. Svým spojenstvím se Židy uspíšili probírání nalehavé otázky židovské a svým odporem proti českému právu státnímu vzbudili zájem pro ně.

II.

Židovská národnost.

V roce 1893 ohražoval se na sněmě českém Žid Inwald důrazně proti Dru Vašatému tvrzením, že v Čechách jsou jen 2 národnosti: česká a německá, a dvojí náboženství: křesťanské a mojžíšské.

Jest pochopitelné, že Židé brání se proti tomu, aby byli považováni za zvláštní národ. Pak by nezískali si té důvěry, býti považováni za příslušníky národnosti jiné a vystavili by se tím útokům národnostním, které dnešní doby jsou přiosťřenější než nevráživost náboženská.

Vizme, jak se vyjadřuje o tom Neruda: »Dnes žijeme v nahé pravdě, v politickém nepřátelství s národem nám a ve všem úplně cizím.«

*Emancipace
od Židů jest
heslo naše!*

Dále: »Dvě jsou věci, na které při otázce židovské vždy zase připadnouti musíme: za prvé, že jsou Židé zcela svým, určitě vysloveným národem, za druhé, že jsou nám Čechům národem zcela cizím.«

Pak: »Náruživým střežením se proti mravně silnějšímu a hmotně násilnému křesťanství vůkol nich a dopodrobným náboženským okutím uvnitř udrželi se Židé co národ. Nyní již zevnějšího strachu není, vnitřní okovy praskly, Žid nemůže jak dříve žít, nemůže ale také umřít, je dále Ahasverem mezi národy. ale přece národem.

A konečně: Tisíc let žije mezi námi, pranic se nezměnil, ta cizota vyvolává onu vnitřní nechuť lidu k němu, o které Wagner mluví. Ve střední Evropě fysiognomie se vyrovnávají, Žid zůstává při své. Evropan může být spíš podoben Židu, než Žid Evropanu.

Někdy zdá se, že jednotlivec ztrácí ráz, avšak již syn vrací se zas k prototypům Starého zákona. Dejme mu řasné roucho a sandály a je podnes ihned nej-přirozenější stafáží krajin palestynských. Gustav Doré potřebuje vzít ku své illustrované bibli jen kteroukoli z hezcích našich židovek a dát jí, sestupující k pramenu Liloah, starožitnou nádobu na hlavu, aby již dobře archaisoval a charakterisoval. Jazyka svého národného nezná, ale jazyky naše mluví a píše pořád co cizí, kterým se nedávno a to dost špatně naučil.

Havlíček vyjádřil se v kritice Českých listů Siegfrieda Kappera: »Co se však druhé části myšlenky pana Nebeského a nyní p. Kappera týče, totiž že se Židé v Čechách bydlící k národu našemu počítají, za Čechy pokládají, nemůžeme ji jinak nazvati, než nepravou a velice mylnou. Neboť při Israelitech se nesmí jen ohled bráti k víře a náboženství snad tak jakoby Čechové co do víry i katolíci i protestanti i mosaité i mohamedáni býti mohli, nýbrž také k původu a národnosti. A jak tu mohou Izraelité k českému národu náležeti, když jsou původu semitského. To můžeme spíše Němce, Francouze, Španěly, Angličany a t. d. k národu svému počítati nežli Židy; neboť všichni tito národové mají s námi větší příbuznost, než Židé. Nesmí se tedy říci, že Židé v Čechách neb na Moravě bydlící jsou Čechové náboženství mosaického, nýbrž považovati je musíme za národ zvláštní, semitský, který jen nahodile u nás bydlí a někdy naší řeči rozumí neb ji mluví. A zkušenost ukazuje, že hlediště to, s kterého my na Židy patříme právě jest. Neboť se zajisté všichni Židé, ať si bydlí v kterékoli zemi a kterémkoli dílu světa, považují za jeden národ, za bratry a nejen za stejnověrce; a svazek tento, který je dohromady víže, jest mnohem silnější než ten, kterým k zemi své (ve které bydlí) připojení jsou. A že nelze zároveň míti dvě vlasti, dva své národy a dvěma pánům sloužiti, toť bohdá dokazovati nemusíme.«

Dosti podivno, že ač Neruda i Havlíček píše Židy písmenem velkým, ač i v Naučném slovníku jako národ jsou velkým písmenem psaní, přece udržuje

se jinak dosud v časopisech i ve knihách, ve spisovné češtině vůbec »žid« s písmenem malým, což má dáti na jevo příslušnost náboženskou a zatajiti příslušnost národnostní.*)

Jak jsou v tomto směru zmatené pojmy, vidíme nejlépe na školských zprávách:

Na německém gymnasiu v Uh. Hradišti (jehož podporovateli jsou z velké části příslušníci české národnosti), bylo koncem roku 1895—6 židů 129, Němců 59, Čechů 42 (»Lidové noviny«.)

Zde tedy staví se Židé vůči Čechům a Němcům, nikoli vůči křesťanům klade se váha na rozdíl národnostní a přece dle zvláštní jakési neznámé výjimky pravopisné Židé jsou neoprávněně připraveni o velké písmeno.

Výroční zpráva c. k. gymnasia v Mladé Boleslavi uvádí: dle národnosti 312 Čechů, 3 Němci, 2 Francouzové; dle náboženství 286 vyznání katolického, 4 evang. ref., 27 mojžíšského. Na c. k. gymnasiu v Litomyšli: dle národnosti 291 Čechů, 5 Němců; dle náboženství 260 vyznání katolického, 8 ev. ref., 28 israelského. Roudnice, c. k. vyšší státní gymn.: celkem žáků 189, z nichž 2 byli Moravané, 2 Dolnorakušané, ostatní pak Češi; vyznáním náboženským bylo 165 katolíků, 15 evangelíků ref., 2 ev. augsb., 6 židů, 1 bez vyznání. České vyšší gymn. v Kroměříži: 535 žáků, z těchto bylo dle národnosti (!) 515 Moravanů, 10 Čechů, 5 Slezanů, 2 Dolnorakušané, 1 z Přímoří, 1 z Bukoviny a 2 z Uher. Dle vyznání bylo 533 katolíků, 1 evang. Vyšší realná škola v Rakovnicích: 334 žáků, 3 z nich byli Moravané, 1 Rus, ostatní Češi. Katolického vyznání bylo 316, židů 18.

*) Mnohý to bude snad považovati za nedůležité. Jest to podobný případ jako s pověstným v poslední době »fertig«. Nikdo odstraněním jeho nezbohatl, mnozí přijdou o vtipy. (»Ferdík? už ho zas hledají? Kam pak odchází vždy na každé stanici, když ví, že bez něho nemůžeme jet!«) Ale jest to odstranění psí známky, která českého lva neškrtila, leč přece hyzdila.

Z těchto zpráv plynou důsledky:

1) Jako víra křesťanská má různá vyznání, tak existuje jakási víra, jež má vyznání: israelské, mojžíšské a židovské. Možná také že vyznání tato jsou pouze různými formami víry křesťanské.

2) Páni profesori v Roudnici, Kroměříži a Rakovníce následující příkladu prof. Jagiče, jenž v delegacích hájil vynalezený ministrem Kallayem »bosenský jazyk« učinili vynález nového třídění národností, jenž posavadní vědomosti v oboru tom vůbec a zde uvedené výroky Havlíčkovy a Nerudovy zvláště přímo na hlavu staví. Dle jejich systému ku př. Němec z Moravy jest národností moravské, Vlach z Přímoří národností přímořské, Čechové vídeňští jsou vesměs národností dolnorakouské — kdežto Židé vůbec národností nemají. Dále zulukaffi, arabové, francouzi, angličané atd. žijící v Africe jsou příslušníky Afričanů, národa to, z něhož pocházel také světoznámý Žan Kudla.

V poslední době vůbec dle těchto pravidel také se jednalo. Nám byl každý »Němcem«, kdo mluvil německy, jako Jihoslovanům každý cizinec jest »Švábem«. Co učinili Židé, kladlo se za vinu Němcům, poněvadž to spáchali Němci a proti Židům se nevystupovalo z ohledu na snášenlivost náboženskou. Takto byli Židé, z obou stran hezky krytí, kdežto zatím jejich činností zhoubnou roztržka mezi národem českým a německým rostla, což bylo právě zadržením vzrůstu antisemitismu — jinak účelným úspěchem Židů. Národnostní cit podřizoval se náboženské snášenlivosti, poněvadž Židé, ač své zvláštní národnosti uvnitř se drží jako žádný národ jiný, na venek existenci její z ohledů politických popírali a křesťané toto popření bezmyšlenkovitě přijímali.

Nelze si dobře mysliti Žida, jenž by nebyl Židem národností i náboženstvím; tyto dva pojmy jsou úplně srostlé. Lze si představit jako podobný poměr: kdyby všichni Češi byly katolíky, mimo ně však nikdo, a kdyby neuzavírali smíšených sňatků s příslušníky jiné národnosti.

Náboženství židovské jest vázáno na národnost židovskou; obě tyto podmínky odlučují Žida od ostatní společnosti.

Kdyby zde bylo co dělati pouze se zvláštnostmi věroučnými a obřadními a náboženství israelitské zakládalo by se na zásadách čistě náboženských, jinými slovy, kdyby zvláštnosti a příznaky plemenné byly výsledkem náboženství, tu by arijský konvertita po přestoupení na víru israelitskou ihned musel nabýti všech oněch charakteristických zvláštností, jimiž se vyznavači náboženství israelitského od vyznavačů věr jiných liší — a to zajisté ani nejtolerantnější v ohledu náboženském člověk věřiti nebude ani tvrditi se neodvážiti. S úplnou jistotou dá se předpokládati, že kdyby křesťané i Israelité všichni prohlásili se bez vyznání — pokud by Israelité podrželi jen zásadu nesmísení se s národem jiným, poměry nezměnily by se pranic.

Jednou potkal prof. Purkyně v jistém parku vychovatele, jehož před tím nikdy neviděl. Zastavil ho oslovením:

»Ja, sie sind ein Schweizer!«*)

»Ja«.

»Aus dem Canton Graubünden?«*)

»Ja«.

Prof. Purkyně šel klidně dále a vychovatel běžel do zámku, kdež si nechal dát studené obklady na hlavu.

Tak výtečným phrenologem nebyl však ani prof. Purkyně, aby neznámého židovského neophytu, ku př. Čecha dovedl poznati mezi ostatními Čechy a říci mu: »Vy jste Žid!« Kdežto proti tomu můžete slyšeti od lidí, kteří nemají o phrenologii ani ponětí, o křtěném Israelitovi poznámku: »To že není Žid? Dovolte, to je Žid, jak ho na dýmkách malují!«

Tyto zvláštnosti plemenné i co do zevnějšku i povahy jsou nevyhubitelnější než jazyk. Kdežto syn poněmčeného Čecha nebo počestěného Němce často nedává již ani řeči své národnosti na jevo, vidíme, že

*) Vy jste Švýcar! Z kantonu Graubünden?

křtěný Žid až do několikátého pokolení svého původu zapřít nemůže.

Kdyby dnes přišel do Prahy Mouřenín (nikoliv onen malovaný z Vršovic, nýbrž pravý, ježž marno jest omývati) zajisté nebude nikdo chtít tvrditi, že jest to Arijec.

Ale přece najde se dosti lidí, kteří Semitu považují za Arijece, Žida za Čecha.

Dříve rozlišováno i se strany státních úřadů náboženství a národ u Židů.

Tak ku př. ve dv. dekr. ze dne 16. července 1793 zamýšlí se »zlepšení mravnosti u židovského národa«; ve dv. dekr. ze dne 14. prosince 1810 mluví se o »vyučování u židovského národa«; v dekr. dv. st. kanc. ze dne 31. ledna 1826, č. 326. užívá se označení »Židovský národ«; v dekr. dv. st. kanc. ze 30. dubna 1822 praví se: »při učebním předměte »náboženství« má se přidati »israelitské« a ve vlád. nařiz. z 21. května 1822 č. 20517. uvedeno jest: »Israelitští čekatelé učitelství mají míti vysvědčení z israelitského učení náboženského o způsobu vyučování a přednášení od zdejšího israelitského učitele.«

Bezpochyby, že i v jiných zákonech než ve školských zákonodárce té doby uznává mimo israelitské náboženství i židovský národ a míchá-li někdy názvy ty se židovským náboženstvím a lidem israelitským, to na věčné podstatě nic nemění; neboť řeknete-li Israelita (dle víry) rozumí tím každý, že jest to Žid, a řeknete-li Žid, rozumí každý, že jest to Semita národností i náboženství židovského.

Žid může se státi mladočechem, t. stoupencem politické strany mladočeské, může se státi staročechem*) klerikálem, socialistou, křesťanem jakéhokoli vyznání, vyznavačem Budhy nebo Mahomeda, ano může se státi dokonce antisemitou (jako dnes se i děje), ale

*) Také Dr. Leichter v Sychrově éře užívá tohoto způsobu psaní, an mladočeši a staročesi jsou politickými stranami a nikoli národy.

nikdy nemůže se státi Čechem, jestliže se Čechem nenarodil*). Tato podmínka jest obsažena již ve slovech národ — naroditi se. Nemožnost taková při běžném pojmu češství politického lépe vynikne, řeknu-li: Žid nemůže se nikdy státi Slovanem.

Stanou se případy, že Žid udá obcovací řeč českou, v domácnosti hovoří německy, dává na jevo smýšlení mladočeské, volí staročecha, jest členem Sokola, přispívá na Schulverein, mluví proti kněžstvu, prodává růžence, — ale při tom přece nezpronevěří se svému přesvědčení, při tom zůstane pravým, nepadělaným Židem, jehož článkem obchodní víry nejvýznačnějším stal se obřad, jež Mojžíš zakázal jako pohanský: klanění se zlatému teleti a jenž pro tuto konfesi získal ohromné množství proselytu věr jiných.

Nedostatek jednotného jazyka Židům nevadí; neboť oni mají přece svou zvláštní řeč; nechť se vyjadřují frančtinou, polštinou, němčinou nebo češtinou mluví vždy — »po židovsku«.*)

Tento nedostatek jednotného jazyka národního jest však Židům zrovna takovým pojitkem, jako by byla existence jeho. Zrovna takovým pojitkem jako ku př. socialistům nedostatek národního uvědomění. Mezinárodnímu socialistovi českému ku př. jest soudruhem Němec jako Vlach, jenž jest rovněž socialistou, byť i mluvil jinou řečí. Tak i francouzský Žid odvetní ochotně mluví s německým Židem německy a český Žid národní taktéž; rozdíl jazykový není jim nikterak na závalu. Nikdy ani ten nejvlastenečtější Žid nepociťuje takového vnitřního odporu proti užívání němčiny jako Čech i dosti vlažný.

Nedostatek vlasti, v níž by Židé sami na sebe byli odkázáni, jest pouze zdánlivý.

Oni potřebují vlast, jež jest zalidněna obyvatelstvem jiným, jako nutnou podmínku existenční. Vlast

*) U příležitosti úmrtí dra Šal. Freunda, člena okresní i zemské školní rady a městské rady za čtvrt Josefovskou, napsal jistý časopis: »Byl jako žid upřímným Čechem,« tedy bílou vranou mezi ostatními židy Pražskými.

**) Dle Nerudy.

jejich musí býti širší než vlasti jiných národů; souvisí to již s jejich povoláním. Vlastí jejich jest celý svět. Všude Žid najde Žida, který má stejnou s ním národnost, stejné náboženství a povolání, stejné zájmy; zkrátka — který jest Židem jak on.

Jak bezdůvodné jest tvrzení Židů, že nemají žádné národnosti, tak nelze uvěřiti ani ubezpečování oněch antisemitů, kteří omlouvají se, že nevystupují proti Židům z ohledu náboženského, nýbrž pouze z ohledu národnostního.

Národnost a náboženství Židů jsou Siamská dvojčata, srostlá tak, že ublíží-li se jednomu trpí, tím i druhé, a bez mojžíšského náboženství nelze si Žida rovněž tak mysliti jako bez židovské národnosti.

III.

Oprávněnost antisemitismu.

Bylo mi tehdá asi 10 let, když dala jsem se do trpkého pláče proto, že matka koupila mi látku na šaty — od Žida. Zpečovala jsem se dlouho ony šaty nosit.

Nebylo to ani národní uvědomění ani antisemitismus v nynějším smyslu, co mne ovládalo. Jakýsi pocit ošklivosti, yštípený dětské mysli pohrdáním starších, z jejichž vypravování jsem seznala nehezké vlastnosti Židů, smýšlení děcka, jež nazírajíc na svět čistým okem, nemůže pochopit, jak mohou pěstovati styky lidé počestní s potomky vrahů Bohočlověka, jež kladli nám ve škole za vzor a jehož učili nás milovati. Nemusí-liž dítě — aniž by bylo k tomu zvlášť naváděno — nenáviděti nepřátel toho, jež miluje? K tomu přispívá nejasná předtucha o zatracencích, podepřená zásadami katechismu :

»Každý člověk musí, když k užívání rozumu přijde, aby byl spasen, nevyhnutelně vědět a věřit :

3) že jsou tři božské osoby jedné bytosti a přirozenosti: Otec, Syn a Duch svatý;

4) že druhá božská osoba člověkem učiněna, jest, aby nás Svou smrtí na kříži vykoupila a spasila.«

Hle, z těchto dojmů v mládí povstává onen neuvědomělý pocit nechuti lidu k Židům, o němž zmiňuje se Wagner; tajemná hrůza, jež stínem se vleče za jejich bytostí, jako za synem popraveného vraha.

Prošly léta i změnily se náhledy. Mou nejlepší přítelkyní stala se Židovka, dívka dobrého srdce, ideální, vzdělaná, šlechtná, u níž nepostřehla jsem nijakých odpuzujících vlastností, jakými odlišují se pří-

slušnice jejího kmene a na níž vzpomínka bude mi vždy milou. Však i ten čas minul. Měla jsem příležitost seznati na venkově onu hroznou zaslepenost lidu vůči židovské vychytralosti, jež z ní těžila, seznámila jsem se s případy, kde zbohatnuvší na venkově Žid přestěhovav se do Prahy, stal se největším germanisátorem a podporoval naše nepřátely z peněz na českém lidu nabytých.

Nezůstal mi utajen onen děsný vliv, jímž Židovstvo působí na klesání mravnosti u venkovského lidu — samo při tom zůstávajíc netknuto a neporušeno ve ctnostech svému plemeni vlastních.

A ovšem tyto zřejmé úkazy nabádaly mne k přemýšlení, jak dalo by se odpomoci zlu, jímž lidstvo hnáno jest vstříc záhubě i kdyby vliv Židovstva dnes úplně přestal, k uvažování, jak bylo by lze onen stav mravní zachovalosti lidu z doby předkonstituční, o němž podání vypravuje, spojití s nynější civilisací, a jakým způsobem daly by se docílit poměry, které dle dějin byly v Irsku pod vládou krále Briena, kdy žena krásná, ověšena zlatem a drahokamy, od jednoho konce Irska na druhý samotna putovala bez obavy, že by se jí něco stalo.

Socialista Bebel nazval antisemitismns socialismem hloupého (Socialismus des Dummen) z toho důvodu, že týž podniká jen boj proti jisté třídě velkokapitalistů, nechávaje ostatní nepovšimnuty stranou, a že šetří fidejkomisy a církevní statky.

Nehledě ani k tomu, že »mrtvá ruka« neudržela tolik, co »živá ruka« uchvátila, a že veškery operální kapitál, pod jehož mocí dnes lidstvo sténá, jest takměř pouze v rukou židovských — jest to hlavně znemravňující vliv té části kapitálu, od níž i ostatní veškery kapitál znásilňován jest, proti čemu antisemitismus hrot svého kopí obrací.]

Jest ovšem i odrůda antisemitismu, na kterou se hodí Bebelův výrok.

Jest to antisemitismus člověka neuvědomělého, jenž si tropí ze Žida šašky, pak se nechá od něho

poškodit a spozorovav to, zanevře na Židy vůbec, poněvadž mu připomínají vlastní jeho hloupost.

K tomuto neuvědomělému antisemitismu druží se antisemitismus chauvinistů německých (nemyslím všech Němců vůbec) hlavně v Rakousku, jenž z velké části pozůstává ze záští národnostního a z antisemitismu líného člověka, který by rád nabyl bez práce a přemýšlení toho, co si nashromáždil činný a podnikavý Žid. Takovýto antisemitismus druhu vídeňského nemůže podporovati uvědomělý Čech, tento antisemitismus národní nesnášenlivosti vrhne se dnes na Žida a zítra (až bude Žid odolán) na Čecha, jak to dokazují Schönererovci a Luegerovci. Nejlepším výrazem tohoto směru jest »Kikeriki«, jenž jednou tropí si posměch ze Žida, podruhé z Čecha. Proto by neměl líbat Čech knutu vídeňského antisemitismu, dokud neví, jak by se pod ní žilo.

Jest velký rozdíl mezi antisemitismem německým, francouzským atd. a antisemitismem českým, již z té příčiny, že v jiných zemích nestaví se Židé nepřátelsky vůči národnostním snahám ostatních obyvatelů, kdežto u nás ano; mimo to jsou jiné národy tak situovány, že se o své bytí nemusí strachovati; jinde jest antisemitismus, pokud nevzniká z národní nesnášenlivostí, pouhým zakročením na obranu jednotlivých tříd ostatních, v českých zemích má mimo to význam boje o samobytnost národa českého jakožto celku. Nelze nahlížeti, proč by Čech po dosavadních se Židy učiněných zkušenostech neměl aspoň zrovna tak právo hájiti se proti nim jako se hájí proti Němcům z ohledu národnostního.

Tímtež pocitem nevolnosti stísňuje se hrud' Čecha, když vidí nadvládu německou ve krajích původně českých, jako když vidí nadvládu židovskou. To jest přirozeno jako divokost volného oře svobodné pusty, když ucítí pojednou na krku provaz, mrštěný čikošem. A přirozeno jest, že tato nenávist proti uchvatiteli bude hledati východiště tak dlouho, až kuň buď naučí se tahat anebo až podaří se mu utéci opět do volné pusty.

Ze stanoviska náboženského byl by antisemitismus všeobecně tehdy oprávněn, když by nastala snaha rozšiřovati náboženství israelitské. Že ani to není nemožno, dosvědčuje následující tvrzení, obsažené v Židovské kronice (Jüdische Chronik), v Čechách rabíny vydávané: »My jsme lid náboženský, lid Boží. Musí uzrání poznání, že my máme povolání dějinné, naše Židovství ke všeobecnému uznání přivést, že naše snahy musejí směřovati k vypěstování vývoje Židovství (Judenthum) na světové náboženství.«

Proti takové rozpínavosti israelitského náboženství, pokud by se začala prováděti v praxi, bylo by ovšem odůvodněno šíření a propagování náboženského antisemitismu.

To však, že Židé považují náboženství své za vzorné a jediné pravé a svůj národ za národ vyvolený, nedá se jím vytýkati.

Vždyť víra katolická také učí: »Jedna toliko jest pravá církev, kromě které není spasení.« »Pravou církev jmenujeme také Římskou.«

Možno ovšem, že antisemitismus dřívějších dob povstal »kdy Hebrejové počali se pokládati za národ vyvolený«, jak tvrdí prof. Virchow. Tehdejší antisemitismus nemá však s dnešním antisemitismem nic společného mimo odpor proti Židům.

Dokonce již nesluší pohlížeti ze stanoviska antisemitského na nemístné žerty, jež tropí si jednotlivci plemene židovského z náboženství křesťanského, pokud neděje se tak hromadně a se schválením Židovstva vůbec.

Tropení si žertů z náboženství, když dopustí se toho jinověrec, působí již samo sebou větší pohoršení. Avšak nutno uvážiti, že jako mezi křesťany nalezájí se jednotliví příslušníci chátary, kteří si tropí posměch z náboženství jiného (ku př. katolík z evangelického, evangelík z katolického, křesťan vůbec z israelitského), tak i mezi Židy vyskytnou se uličníci, s nimiž Židovstvo vůbec nelze míchat. Jen v tom případě, byl-li takový úsměšek uveřejněn v časopise, sluší jej pova-

žovati za projev hromadný — a pak nelze potlačovati ohrazení se proti tomu se stanoviska náboženského antisemitismu.

Zcela zvláštní okolností jest tvrzení, že israelitské příkazy náboženské (nebo podání ústní) předpisují užívání krve křesťanské a talmud že schvaluje lichvaření a podvody na jinověrcích spáchané. Kanovník prof. Rohling vyjádřil se o užívání krve: »Pomyslím-li na smrt a na svého nejvyššího věčného Soudce, nemohu jinak se vysloviti a musím doznati, že obvinění o užívání krve jest pravdivé.« (V dopise 10. 7. 1892 k soudu v Kleve při procesu s košerákem Buschofem, obviněným z rituelní vraždy v Xantenu.) Naproti tomu vyslovil se křtěný israelita kanovník dr. Veith r. 1840 v den na nebe vstoupení Páně s pozvednutým pontifikale před tváří mnoha tisíců věřících v kostele sv. Štěpána ve Vídni: »A tak přísahám zde ve jménu trojjediného Boha, ježž my všichni vyznáváme, před vámi a před celým světem, že hnusnou lstí jest šířená lež, jakoby Židé o slavnosti svých velikonočních svátků užívali krve křesťanské, že jest to zlomyslnou rouhavou potupou a že není o tom nic obsaženo ve knihách starého zákona ani ve spisech talmudu, které znám podrobně a jež jsem horlivě prozkoumal. Tak jako mi uopomáhej Bůh a budiž mi v poslední mojí hodině milostivým spasitelem!«

Oboje svědectví stejně závažná. Jsou ještě jiná tvrzení pro i proti od různých autorit obou církví. Komu tu nenapadne náš rukopisný spor?

Naskytují se zde různé pochybnosti. Předně. Kdyby rituelní užívání křesťanské krve bylo Israelitům skutečně předepsáno, lze předpokládati, že každý Israelita měl by aspoň jednou za celý život tohoto obřadu se účastniti. Stačily by pak ty rituelní vraždy, o nichž objeví se pověst jednou za několik let?

Ale proč Židé v těchto případech snaží se vždy veškerým svým vlivem docíliti odstranění možných důkazu a umlčení celé záležitosti? V letech 50tých vyslala vláda vídeňské odborníky lékařské se soudní komisí do Sedmihradska k vyšetření pověry o vlko-

dlacích. I zjistilo se, že jest (snad ještě i dnes) mezi lidem tamnějším zakořeněna pověra, že některý člověk po smrti vstává v noci z hrobu a chodí ssát, spícím lidem krev. Zameziti še mohlo toto zlo jen tím, když se mrtvole — vlkodlaku prorazil srdcem kůl, načež dle podání vytryskla čerstvá krev a vlkodlak byl nadobro usmrčen. Z této pověry povstávalo časté hanobení mrtvol. Když věří lid směšné smyšlence o mrtvém křesťanu, že chodí ssát krev, proč by to nevěřil bezdůvodně také o živém Židovi. A proč by konečně nemohla panovati mezi prostým, nevzdělaným lidem židovským zase pověra (tvrditi to ovšem nechci, pouze připouštím možnost) o užívání křesťanské krve? Vždyť dnes ještě se stává, že křesťané na vsi nějakou ženu ztýrají pro čarodějnictví, že někde vyskytne se strašidlo, jež očití svědkové konstatují, a někdo objeví zázrak, proti němuž musejí vystoupiti církevní autority.

Jest pochopitelno, že v krajině čarodějnic, strašidel a zázraků, měl by Žid těžké postavení, kdyby se i jen pravděpodobnost rituální vraždy zjistila. A proto zcela na snadě leží, že Židé podobné případy již z tohoto důvodu hledí utajiti. Konečně při takových příležitostech má vždy hlavní slovo ne důvod rituální vraždy, nýbrž důvod, že Židé svým jednáním jiným lid roztrpčují. Následkem toho právě dá se pak nejneuvědomělejší část lidu svěsti, že přidruží se k hrabivé lůze, které jest výtržnost protižidovská vítanou příležitostí k loupežím, a takto proti Židům násilně snaží se zjednatí si zadostučinění, skutečně poskytne však tím jen nový důvod k potírání antisemitismu.

Jest zcela nezávažnou okolností, zda-li talmud prikazuje užívání krve křesťanské a schvaluje lichvu a podvádění jinvěrců. Neboť kdyby dnes ku př. křesťanská víra kázala používání židovské krve a křesťanská mravouka dovolovala ošiditi Žida a provozovati lichvu, nejsou-liž státní zákony, které by tomu zabránily?

Co bylo by dnes platno Kanibalu, žijícímu v Rakousku, kdyby jeho víra nebo ústní podání či cokoli jiného prikazovala mu, aby každého bělocha na po-

tkání zabil a snědl? A co lichvy a podvodu týká, jest přece jen podivno, že dosud ani jeden přistížený Žid neuváděl za polehčující okolnost, že mu to talmud předepisuje.

Domněnka o rituelní vraždě může mít vliv jen na neuvědomělé massy; uvědomělý antisemita nemůže ji nikdy podporovati, an nic tak neškodí antisemitismu a nesnižuje ho v očích vzdělaných lidí, jako právě výtržnosti protižidovské z té příčiny povstale. A rovněž uvědomělá část židovstva, které opravdu záleží na udržení dobré vůle, měla by se starati spíše o jasné vysvětlení každého takového případu, než aby ho hleděla vši mocí zatajiti. Touto poslední snahou myslí lidu jen ještě více se pobuřují.

Uvedenými důvody nedá se opřít oprávněnost antisemitismu, poněvadž proti těmto výstřelkům semitismu jsou zákonité prostředky po ruce.

Avšak jsou zde jiné okolnosti dalekosáhlého dosahu, proti nimž mocí státní dnes zakročiti se nedá.

Dnes prostupuje Žid veškeré společenské vrstvy svým vlivem, ve všech oborech jest zastoupen, ve všech podnicích súčasně a možno zvolati se židovským básníkem Davidem: »Ať jdu nebo ležím, tys vůkol mne a vidíš veškeré mé cesty! Kam zašel bych před duchem tvým? A kam bych před tváří tvou utekl?«

Proti starousedlé šlechtě pozemkové stojí dnes mocnější novopečená šlechta židovských velkokapitalistů, proti četnému stavu řemeslnickému mocnější stav jednotlivých velkovýrobců židovských, proti stavu měšťanskému jednotlivé banky židovské, proti vlivu duchovenstva vliv židovských časopisů. Dříve Žid vůči panujícímu klerikalismu byl dobrým zákopníkem, proto se jeho špatné vlastnosti přezíraly. Až dnes se vidí, jaká válečná náhrada se musela zaplatiti za politickou výpomoc židovskou.

Místo absolutistické vlády kněžstva, domáhající se násilnými prostředky mravnosti v jejím smyslu, jest zde neméně absolutistická vláda Židovstva, usilující svůdnými prostředky o znemrazení lidstva.

Dnes jest dovoleno takměř vše proti knězi a církvi, avšak nežli odvážíte se proti Židu něco říci, zajisté že ohlédnete se opatrně kolem.

Žid dělá po většině veřejné mínění, okupuje všude první místa a rozhoduje vlivem svého jmění o největších převratech ve státě.*)

Noviny, jež nepatří jemu, podplácí poskytováním inserátů, divadlo vstupným, jinonárodní vlastenecké spolky podporami.

U bank, asekuračních ústavů, akciových společností poskytuje sinekury osobám representačním a kupuje si takto jejich vliv.

Nadvláda Židů ve všech směrech — kterou oni, nechtějíce se vydávati v šanc nenávisti, snaží se popříti — jest všeobecně uznaná.**)

Ten »ozbrojený mír«, který udržují Židé vojskem, v nedobytných pevnostech jejich bank se nalezajícím, stojí nás daleko více než udržování armády, — jinak: mír se Židy více, než mír s veškerými ostatními národy. Dnes oni již netvoří pouze stát ve státu, nýbrž moc ve státu, an podrobili si ostatní národy.

Moderní otrok nemá sice pouta viditelná, avšak jest v poutech neviditelných stejně ukován pevně; skutečný bič nevznáší se nad ním ve vzduchu, aby dopadl na jeho záda, ale hrozí mu kolkovaný papír, jímž možno docíliti ještě bolestnějšího mrskání duše, nežli jest mrskání těla.

A proti této nadvládě Židů ovšem jest oprávněná obrana se stanoviska svobodomyšlného jako proti každé nadvládě jiné.

Ve příznivých poměrech majetkových a ve snadném způsobu výživy dlužno také hledati příčinu, že vzrůst populace židovské vůči křesťanům stoupá v nepoměru úžasném.

*) V komisi, jež měla podati dobrozdání o zavedení zlaté měny, nalezalo se 25 Židů a 2 křesťané. Známe jest ostatně výrok Rotschildův: »Válka nebude, neboť nedám peněz!« Kéž by tak učinil vždy!

**) Malou ukázkou podávám, že jednoduchý inserát této brožurky ve »Hlasu Národa« byl teprve přijat, až se úředník administrace pozeptal v redakci, zdali tak učiniti smí.

Výhodnější podmínky životní u Židů lze posoudit nejlépe z toho fakta, že u nich ženská otázka vůbec ani nemá příčiny vzniknouti. Židovky svou součinností nevytlačují Židy z míst; ony jednoduše dospějí a — vdají se.

Kdy Čech snaží se dosíci napřed zajištěného postavení nežli se ožení, jest Žid zajištěn, jakmile otevře nějaký krám, třebaš by neměl v kapse ani pětku. O úvěr postarají se mu jeho souvěrci, než úvěrní lhůta dospěje, on něco vyžení a v nejhorším případě, kdyby byl nucen vzdát se obchodu, netrpí škody on, nýbrž jiní lidé.

Avšak v převážné většině případů domůže se Žid svými obchodními vlastnostmi vždy nejen zajištěného postavení nýbrž i jmění.

Vzrůstem populace židovské roste i antisemitismus. Neboť příslušníci národa židovského tlačí se dnes i na ona místa, jež dosud křesťané považovali za vyhrazena pro sebe. Odtud ten rozvoj antisemitismu v novější době mezi advokáty, lékaři a třídou úřednickou vůbec.

Turgeněv praví, že štěstí jednoho člověka potřebuje za podstavec neštěstí člověka jiného. Kdo však byl by rád tím podstavcem?

Proto není divu, že národ židovský nabyv výhodného postavení ve světě, nechť již svou bezohlednou činností při naší neomluvitelné netečnosti nebo z jakékoli příčiny jiné, budí obavy další možnou svou rozpínavostí na úkor národů jiných, kteréžto obavy nalezají výrazu svého v antisemitismu národohospodářském.

Vliv talmudu, thory a šulchanaruchu nebyl by samotěn škodlivý. Vězí to v tom, že Židé jako my jinému náboženství učíme se ve škole a jiným řídíme se v životě.

Jest jisto, že dnes jen nepatrná část Židů spravuje se v obecném životě úplně naukami talmudistickými, a zrovna tak nepatrná část křesťanů žije zcela dle učení křesťanského. Jako vedle zákonníka obchodního jsou jisté usance, jež se dodržují, jsou vedle zákonů božích a státních životní usance, vzniklé na základě životní praxe. A tyto usance jsou jiné u rol-

níků, jiné u duchovních, jiné u řemeslníků, jiné u šlechty, jiné u obchodníků a jiné u vojska. Urážku, již by duchovní odpustil, jest důstojník povinen trestati krvavě, a výdělek, který poctivý obchodník zcela klidně shrábne, nevzal by si poctivý rolník na svědomí.

Od nepamětných dob jest Žid obchodníkem a jeví pro toto odvětví nadání nevšední.

Tato schopnost obchodní ukazuje se už u Abraháma, kdy smlouval se s Bohem o nezkazení Sodomy a Gomorhy, u Labana, jak obelstil Jakuba s nevěstou, načež Jakub mu to oplatil s ovce, a vyzískal takto zchytralou manipulací za krátkou dobu více než dlouholetou práci.

A tak jeví se Žid až na naše dny.

»Obchod, pod jehož jedovatým stínem ni jedna ctnost osamoceně kvěsti se neodváží«, praví Shelley.

A ovšem ctnost má pro obchodníka jen potud cenu, pokud lze ji ve prospěch obchodu vykořistiti.

»Nevěřím v Boha, vyjádřil se Voltaire, ale jsem rád, že v něho věří můj krejčí, alespoň mne neokrade.«

A tak i když obchodník sám není ctnostným, ctnost ostatních tříd jest pro něho výhodou.

Jako při obchodě vyvíjí se zvláštní obchodní ctnosti, které nenalézáme v žádné věrouce, ale které nepopíratelně existují, tak vyvíjí se při něm i zvláštní nectnosti obchodní.

I jest ovšem přičísti značný díl nectností židovského národa na vrub způsobu zaměstnání, jemuž se věnují.

Řemeslník, ku př. truhlář, když zhotoví stůl, počítá: tolik mne stálo dříví a ostatní přípravy, musím tedy tolik žádati, aby byla práce slušně zaplácena, jak jest k živobytí nutno.

Jedná se mu pouze o to, aby vyžil.

Obchodník takto nekalkuluje. On dnes vydělá 100 zl. třeba za čtvrt hodiny. K živobytí nepotřebuje 100 zl. na čtvrt hodiny. Ale možná, že za 14 dní nepodaří se mu žádný obchod, možná i že 200 zl. prodělá.

Tato nejistota obchodní, toto risiko jest, jež ospravedlňuje nepoměrně velký výdělek obchodníka.

Mimo to jsou peníze obchodníku výrobním nástrojem, čímž stává se, že nejedná se jemu pouze o slušné vyžití, nýbrž i o co možno největší rozmnožení těchto nástrojů za každou cenu, i že zmocní se ho hlad po penězích, hlad to horší než hlad fyzický, ježto není nikdy k ukojení, a hlad, jak známo, jest okolností polehčujících.

Tuto okolnost sluší vzít v úvahu, když posuzuje se poměr účastenství Židů při zločinech, z obchodu vzešlých, jako při křivé přísaze*), falšování listin a při podvodném úpadku.

Kdyby neporovnávali se křesťané se Židy, nýbrž pouze křesťanští obchodníci s obchodníky židovskými co se zločinů z uvedených důvodů týče, nemohl by výsledek, svědčící v tak přílišný neprospěch Židů, jako nyní, což by se mohlo se strany křesťanské omluviti jen tím, že Žid ve množství případů schytralou manipulací dovede se vyhnouti srážce se zákonem**).

Nesmí se zapomínati, že dnešní pojem svědomí není týž jako ve středověku. Dnešní svědomí pravidelně není ničím jiným, než strachem před vyzrazením, před trestem Božím nebo lidským. A kdo dnes trestu Božího se nebojí a trestu lidskému svou schytralostí uniknouti doufá, ten považuje za zbytečné svědomí, jež by bylo proň jen obtížnou přítěží.

Bohužel nemožno říci, že by Žid vzděláním stával se morálnějším, naopak čím výše stoupá, tím větší

*) Jistým soudcem bylo mi sděleno, že jest zapotřebí dobře dávat pozor na to, aby při přísaze položil Žid prsty nrčité na ona místa, která jsou v talmudu k tomu označena.

**) Roku 1892 byla zakázána firmě K. Ph. Pollák výroba »vinného extraktu«, jako škodlivého zdraví lidskému. Firma ta prodávala týž výrobek pod jménem »vinné essence« dále až do roku 1894, kdy jí to bylo zakázáno. Firma Pollak po tomto zákazu prodávala týž výrobek bez přerušení dále pod názvem »kyselkové essence« (Säuerling-Essenz) až do r. 1896, kdy jí to bylo zase zakázáno a možná, že dnes prodává týž výrobek pod jiným názvem.

Po zakázání výprodejů oznamovala firma Stránský letos na jaře velkými plakáty a inserty odprodej obleků a jakási obskurní firma nedávno ohlašovala rozprodej zboží.

nedostatek svědomí jeví se u něho, tak že mohl Je-
pring oprávněně zvolati:

»Před očima zákonodárců proměnily se akciové společnosti v dobře zorganizované ústavy loupežné a podvodné, jejichž tajné dějiny skrývají v sobě daleko více nepoctivosti, darebáctví a lotrovství, než mnohá káznice, od níž liší se hlavně tím, že zde podvodníci sedí ve zlatě místo v železe.«

To zlo, jehož jednotlivé projevy zahrnujeme pod označením »semitismus«, nemá své odpůrce pouze mezi křesťany, nýbrž i mezi Židy samotnými objevují se hlasy proti němu.

Ale semitismus v pojmu nynějším neobmezuje se také pouze na židovský národ. Když ku př. mezi křesťany jest rozšířený náhled, že Žida ošiditi není hříchem, že není proviněním, dopustiti se na Židu hrubého násilí, ač tomu náboženství křesťanské neučí, jest to — semitismus křesťanský, vyvolaný semitismem židovským.

Vyznáním víry tohoto semitismu jest: »libra, šilink, penny«. Vše ostatní: lidskost, mravnost, soucit, veškeré vznešené city jsou vyloučeny, pouze chladné sobectví dovoleno.

Takto z ethického stanoviska musíme se co nejrozhodněji ohraditi proti znemravňujícímu vlivu semitismu proti těm, kteří ho šíří zrovna tak jako proti oněm, kteří ho trpí, proti těm, kteří ho vyznávají, jako proti oněm, kteří mu podléhají.

Takový antisemitismus není pak protižidovskou agitací, nýbrž obsáhlou společenskou reformací, jež jest nanejvýš nutná, nemá-li lidstvo upadati dále a dále do kalu hmotné i duševní bídy.

Tento ethický antisemitismus, jenž nemá za podklad nesnášenlivost náboženskou ani nevraživost plemennou ani zášť třídní, jenž zamýšlí umravnění lidstva, hájení národních práv, ochranu slabších proti silnějším, vymanění ostatních tříd z podruží třídy jediné a zlepšení poměrů všech tříd, tento antisemitismus jest odůvodněn se stanoviska náboženského, národnostního, svobodomyšlného, národohospodářského i humanního.

Jestliže se ohražují Židé proti nejkrajnějším předstíraným důsledkům antisemitismu, aby byli ve svých právech obmezeni, politicky a společensky vydědění, do středověkého poměru trpěnosti nazpět vrženi, a výjimečným opatřením podrobení, máme dnes my alespoň rovněž takové právo, ohraditi se proti těmtéž následkům moci semitismu, které dnes již — nikoli na základě zákona, ale na základě společenského útvaru — skutečně existují.

A jestli Židům, jak tvrdí, jde rovné právo všech a láska k bližnímu nad konfesionelní nevraživost a národní domýšlivost, pak očekáváme, že lepší jejich živlové antisemitismus ethicky zrovna tak uznají za obrat k lepšímu, jako křesťané.

Pokud však by ani ti lepší živlové mezi Židy neuznali za dobré působiti morálně na ostatní, pokud by nevyhloučili živly špatné ze svého svazku a nesnažili se antisemitismus bezdůvodným učiniti zlepšením židovské společnosti, potud jest celek Židovstva zodpovědným za jednotlivce a nelze ani jediného ze Židů považovati za bezvinného na dnešních příčinách antisemitismu.

IV.

My a Židé.

Rus J. P. Filevič porovnává ve svých »Dojmech z Prahy« staré museum s novým, praví, že obě tyto budovy jsou jakoby obrazem nedávné a nynější Čechie. Nenapadá vám chrám sv. Víta na Malé Straně a židovská synagoga na Kr. Vinohradech? Staré části Prahy vévodí kříž, nové její části dvě šestihranné hvězdy!

Skutečně, dnes Židé jsou většími pány v Čechách než bývalí čeští páni kdy byli.

Jak mohlo to dojít tak daleko? Že zmocnili se úplně obchodu a že týž nalezá se až posud v jejich moci. Neboť nepoměrně malá menšina českých obchodníků závisí takřka ve všem od Židů, v jejichž rukou jest poskytování úvěru a určování cen.

V tom vězí celá část národohospodářská otázky židovské v Čechách.

Když se i nemůže připisovati Židům vůbec vina všeobecné tísně hospodářské, českému Židu náleží zodpovědnost aspoň částečná za ochuzení lidu hlavně venkovského, z něhož se obohatil.

Spoluvinníkem ovšem jest lid sám, po výtce však ti, kdož měli příležitost poučovati ho a neučinili tak.

Zhoubnou činnost Židů na českém venkově uznával již Havlíček, pravě: »Takovým obcím za zlé pokládati nemůžeme jejich bránění se proti Židům, když totiž považíme činnost obyčejnou Židů jednotlivých (výjimky jsou ovšem i zde), usazených mezi křesťany.«

Od těch časů se poměry ještě valně zhoršily.

Nemalý vliv mělo zde křesťanství, které proti starozákonnému: »Oko za oko, zub za zub,« položilo zásadu: »Jáť pak pravím vám, abyste neodpírali zlému, ale udeř-li tě kdo v pravé líce tvé, nasaď mu i druhého.«

Větším jeví se tento vliv ještě u evangelíků. Kdežto u katolíka jest dychtění po statcích vezdejších podněcováno již nádherou v kostele a získáním možnosti ke konání dobrých skutků, svádí jednoduchost života evangelického k resignaci, vrcholící ve větě: »Nic jsme sebou na svět nepřinesli, nic odsud neodneseme.« K čemu tedy pachtiti se příliš na škodu své duše? Lépe věnovati se dosažení věčné blaženosti, nežli získání pozemských statků nestálých. Nebýti škodlivých vlivů jinostranných, byla by snad v národě českém opanovala pole duševní élita českoobratrská, jejíž zásady s povahou národa českého tak se shodovaly, a dnes mohl býti národ český vzorem všem národům jiným v každém ohledu.

Leč stalo se jinak. Ochuzování domácího živlu, jež počalo válkou třicetiletou, nezastavilo se ještě ani dnes, a na tomto ochuzování mají lví podíl Židé svou schopností k vykořisťování poměrů, kteří mají snadnou práci s námi, již nejsme schopni k vykořisťování, ale ochotně tvoříme materiál k němu.

Mantegazza (Žid) ve své fysiognomice staví Arijce v ohledu morphologickém i esthetickém nad Semity, avšak v příčině intelligence oba na stejný stupeň.

A přece Žid nikdy nevynikne v umění. Ovšem umění předpokládá také nadšení a vyžaduje obětí — obého není Žid schopen. Vrhne-li se Žid na umění, vyvolí si ten odbor, který nejvíce vynáší, a vůbec chová se i v umění po obchodnicku; jeho snahou není, aby něco vykonal, nýbrž aby něco vydělal; on se umění nevěnuje, on ho provozuje.

Mezi námi jest skoro nemenší legie spisovatelů nežli čtenářů. Jak snadno najdete Žida, který je s to udělati dobrý obchod, tak snadno naleznete Čecha, schopného napsati dobrou báseň nebo řízný článek do novin.

Nikdy nevydá Žid svým nákladem vlastní neprodejné básně a nepíše neplacené referáty časopisům jen z úmyslu, aby prospěl anebo aby se uplatnil.

Zeptáte-li se Žida, jestli ten neb onen obraz jest umělecky cenný, nedovede vám třeba správně odpo-

vědět, ale řekne vám určitě, zdali jest prodejný; není právě znalcem umění, ale znalcem zboží. Proto naleznete Židy účastněné jako divadelní ředitele, agenty, impressarie, spekulativní žurnalisty a konečně i divadelní herce (k čemuž jim dopomáhá hlavně neostýchavost a řečnické nadání). Vědu, umění, řemeslo i průmysl využívají vždy jen po stránce obchodní. Žid jest právě po výtce dobrým obchodníkem: všemu jinému rozumí tak, aby o tom dovedl hovořit, ale v ničem nevyniká.

V oboru vědy a umění Žid nikdy nedostihne Čecha. Avšak umění i věda pozbyly dnes té důležitosti, již měly dříve. Dnes není »svobodných umění«, dnes jsou pouze umění ve službách kapitálu. A ten kapitál má Žid.

Ideálem průměrného vzdělaného a nemajetného Čecha — pokud se nechce věnovati umění a vědě — jest zajištěné postavení, t. j. nejlépe postavení státního úředníka aneb »pod dekrét« vůbec, se zajištěnou pensí, a konečně spokojí se i s úřednickým postavením jakéhokoli druhu, jen když má »na prvního své jisté«. Jest přímo úžasno, jací lidé ucházejí se o postavení s nepatrným služným a utrhuji potřebnějším ten kus chleba od úst. Na to se nehledí, že ku př. státní úředník musí dle statutu čekat na povýšení, kdežto příčinlivému obchodníku lze třeba během roku své příjmy zdvojnásobiti a že týž ve stáří jest schopen sám si pensi poukázati.

Má-li průměrný Čech s dostatek prostředků, stane se zajisté pohodlným domácím pánem, pokud nedá přednost ještě pohodlnějšímu způsobu stříhání kuponů před zlobením se s nájemníky.

Kdo se nemůže státi domácím pánem ani úředníkem, touží aspoň státi se členem co nejvíce spolku.

U nás spolkový život stává se střediskem veškerého našeho dychtění a po většině, jestliže vyniknouti chce jednotlivec, snaha jeho se nese za dosažením nějaké hodnosti, závislé na přízni spoluobčanů. Židu

nezáleží na tom, zdali je v nějakém spolku předsedou nebo výborem, jen když vydělá hodně.

I když se snaží dosíci nějakého veřejného postavení, závislého na volitelnosti, není jeho účelem zbytečné vypínání se, nýbrž získání vlivu, jenž by byl jemu i jeho soukmenovcům užitečným.*)

Křesťanu imponuje titul, Židu peníze. Ale přece i Žid dává na jevo, aspoň kde chce tím získati si dobré oko, že mu imponuje titul. Obyčejně vezme při titulaturách každého hodnostáře o stupeň výš, aby se zalichotil.

Tuto slabou stránku poctyčtivosti využítuje vždy ve svůj prospěch a tak jest tomu již navyklý, že i když jede v kočáře samotén, sedne si ze zvyku na levou stranu.

Zaopatří-li si vyznamenání titulem nějakého dvorního dodavatele, nemešká zajisté a jde do všech novin, kde objedná si inserát a zároveň požádá o uveřejnění zprávy. Pan dvorní dodavatel má pak právo dodávati zboží špatnější jakosti P. T. obecnstvu, jež připlácí se zbožím i na titul.

Snahou Žida jest, aby se stal samostatným obchodníkem a učinil se v první řadě sám neodvislým a v druhé řadě co nejvíce křesťanů odvislými od sebe.

A toho lze mu zcela snadně dosíci. Vyrostl v obchodě, obchod jest mu vším, vše ostatní věci vedlejší. Také jedna z příčin, proč v jiném nevyniká.

Velkou důležitost přičítá okolnosti, že obchod jest u Židů dědičným. Kdežto synové českého zbohatlého obchodníka málokdy věnují se zaměstnání svého otce, byli předkové nynějších Židů už od nepamětných časů obchodníky. Zkušenost a cvik obchodní přecházel z otce na syny, a tím již dle Darwinovy teorie musela se vyvinouti u dnešních Židů ona záviděníhodná rutina obchodní.

Avšak nejen synové, i dcery mají příležitosti dost a jsou přidržovány k tomu, aby obchodně se vy-

*) Tak Länderbanka před nedávnem zasadila se všemožně o to, aby získala si zastoupení v Prvním českém pojišťovacím ústavě.

cvičily a tak tvořily spolehlivou oporu svých nastávajících mužů — zase jen a pouze obchodníků.

U Čechů krejčí vezme si dceru ševcovu, profesor dceru rolníka, obchodník dceru učitele atd. To jest mesaliance z ohledu na povolání, která u Židů není možná.

Z venkova jest mi známo, že při takové mesalianci, ku př. když vezme si dcera pekařova kožešníka a musí mu vypomáhati při řemesle, mladá žena jest ze začátku kožešnickou učennicí. Takový případ jest u Židovských novomanželů vyloučen.

Ale u Židů nepřihází se ani mesaliance z ohledu na víru národnost, jmění, stav atd.

U Židů odpadá také důležitá překážka úspěchů: nechuť anebo nedostatečná chuť ke zvolenému povolání. Kdežto křesťan po většině považuje své povolání za zdroj existence a odbýváje ho často s nechutí a z musu, má obyčejně koníčka, jenž jest mu důležitějším, než povolání hlavní, nechť jest to cokoli; Žid věnuje se svému odboru z celého srdce svého, ze vši mysli své a ze vši síly své. Jak nenabyl by úspěchů i když by zůstal poctivým?

Židu jest obchod životním úkolem, Čechu nanejvýš podmínkou ke zbohatnutí. A konečným cílem zbohatnutí jest obyčejně určitý obnos — podivno, dle mnoha vyjádření: »padesát tisíc«. Více si Čech nežádá.

Jakmile dosáhne tohoto obnosu, chce privatisovat, odpočinout si a hrát si na pána. Žid když nabyl padesáti tisíc, vyjadřuje se: »Prosím jich, já si to nemohu dovolit, jsem chudý Žid«. Na tomto stupni teprve rozvine řádnou činnost, maje po ruce dostatečný kapitál s nahromaděnými zkušenostmi. Jest činným až do poslední chvíle; nestává se výměnkářem ani pensistou.

Zatím co spekulativní Žid doma v rodinném kruhu přemýšlí o nových pramenech výdělku, sedí tak mnohý křesťanský obchodník v hostinci a přispívá na stavbu národních pivovarů, vynalezá nové spůsoby, jak vyžísané peníze utratit.

I při tom ještě — skutečně česká zvláštnost, na níž tuším již bylo poukazováno — Čech vyhledává

ty nejzastrčenější hospůdky. Všeobecný následek této zvláštnosti jest německý ráz hostinců lepšího druhu, kde každého neznámého, slušněji oblečeného hosta oslovují po německu. Mimo to zalézání do bezvýznamných hospůdek má zajisté nemalý vliv na sklíčenost a zmalátnělost, vyskytující se v povaze Čechů. Host jest mezi svými, zvykne si na duševní župan ve známé společnosti a odvykne vystupování reprezentačnímu, jehož nedostatek v naší veřejnosti tak se po-
ciťuje.

»Pozoroval jsem, že v těsném obydlí špatně se i myslí,« pravil F. M. Dostojevský.

A skutečně. Na člověku, jenž navykl stejné každodenní společnosti ve »svém« hostinci a opakování vtipů, jež v jiné společnosti pozbývají účinku, poněvadž se jim nerozumí — na takovém člověku, dostane-li se jednou za čas do lepší míchané společnosti, vidíte hned, jak mu to nejde k duhu, jak jest mu vše cizí a on sám sobě. Jest podoben květince, jež byla ze sklenníku přesazena do volné půdy na slunce a svěží vzduch a jež by prosperovala nejlépe v sousedském kroužku »Baráčníků«. Rozvoj baráčnických spolků jest právě znamenitým dokladem toho, jaký směr společenského obcování lahodí Čechu.

Když jde Žid někam, dopřeje si rád noblessy, která ho celkem velmi málo stojí, a hledí se dostat do styků s lepší společností, jež mu mohou býti užitečny. Ani při zábavě nespouští se zřetele účel obchodní.

Když našinec jest tak situován, aby si mohl dovoliti výlet do ciziny, cestuje pouze pro zábavu, okukuje rozličné věže a obrazy, ale není-li profesorem obchodní akademie, nenapadne mu, aby pátral po nějakém pramenu přívozu nebo odbytu vývozu.

Žid i když může podívati se za hranice, má při tom jistě zábavu za věc vedlejší a často vyzíská více, než ho cesta stála.

Kardinálním nedostatkem průměrného obchodníka českého jest, že neosvojí si dostatečnou znalost poměrů a lidí do té míry jako průměrný Žid. Židé v městech

venkovských znají celé okolí, a známo jest, že v určitých hotelích scházejí se, aby si své místní noviny sdělili. Žid ví o každém obchodě schopném člověku okolnosti pro obchod důležité a mohl by vám s přiblížnou správností každého oceniti, aniž by se mu »koukal do kapsy«. A tato znalost poměrů neobmezuje se jen na obchodníky, ani židovští lékaři a advokáti jí nepostrádají. Máte-li známé v »Kavárně francouzské«, nepotřebujete informační kanceláře. K tomu přispívá zajisté mnoho, že mezi tajnou policií jest značný počet Židů. Zvláště jest mnoho mimořádných či t. zv. soukromých detektivů, kteří pracují na provisi. Tito nabízejí se i v insertech k vyšetření soukromých poměrů.

Avšak nejen obchodní poměry jednotlivce, nýbrž i osobní vlastnosti jeho nejsou Židu utajeny. Známe jest rčení: »Na to Žid nic nepůjčí«. Avšak Žid půjčí často na to, nač by nepůjčil křesťan: na dobrou pověst a poctivou tvář.

»Těžké věci«, pravil mi jeden obchodník o tom. »Já udělal obchod za 30.000 zl. Tolik peněz nemám. Jdu k jednomu křesťanu, vyzvídá široce dalece a konečně mi řekne, že by tolik nesehnal. Druhý také vyptává se křížem křížem a pak se vyjádří: Ano, tak za měsíc bych vám mohl posloužit. Vím dobře, oba mají peníze, ale nedůvěřují mi. Jdu k Židovi. — Kde máte ten obchod pane S.? — Tam a tam. — Deset procent? — S radostí! — Otevře pokladnu a vyplní ček na Eskomptní banku. — Tu máte. — Za 14 dní má 10% a já 15%.«

To jest okolnost, proč poctivý křesťan vyhledává Žida.

»Když mám nějakou pochybnou záležitost, přiznává se jiný, víte tak... nu zkrátka... nejdu nikdy ke křesťanu. Ten by mi činil námitky, měl by strach — hm, jeden obchod jako druhý. Přijdu-li k Židovi, on ví dobře, co zamýšlím, ale ani se o choulostivost té záležitosti nezmíní. Samým »zdali« a »pročpak« uvede mne sám na pravou cestu, jak by se záležitost dala vyřídití hladce.«

To jest zase okolnost, proč semita křesťanský vyhledává semitu židovského. Oba vidí si do duše, ale vyjednávají spolu jako poctivci. Jest to noblessa duševní chátary.

Příbuznou obchodní ctností jest mlčenlivost Židů, kterou ovšem používají ne vždy z pohnutek mravných. Jest zjištěno, že úředník, který by úplatek od křesťana rozhorleně odmítnul, od Žida přijme ho bez odporu, dobře věda, že živá duše se o tom nedozví, a jest mi znám případ, kde ředitel panství použil Žida k podplacení jistého úředníka s výsledkem velmi dobrým, ač sám učiniti se to ostýchal. Žid právě z chladné vypočítavosti nedá se ve své střízlivosti nikdy strhnouti k tomu, aby vyzvonil obchodní tajemství, a tím získává si obchodní důvěry.

Ovšem důvěra tato není tak zcela odůvodněnou. Neboť Žid i když je poctivým v obchodě, nečiní to z morálního přesvědčení, nýbrž aby zachoval si obchodní věhlas. A tak, kde mu zachování obchodního tajemství není nutným a nezachování přineslo by mu užitek, nerozmýšlí se dlouho. Stal se případ, kde jistý Žid rozprodal zakázané saské losy mnoha lidem a pak — maje se z oné krajiny odstěhovati a neočekáváje tedy již výdělku při novém obchodě — zajistil si zvláštní provisi tím, že své odběratele udal finančnímu komisaři.

Jak miluje Žid peníze, jest vždy ochoten k účelným darům — ovšem jen na protiúčet, kde doufá vyzískati více, nežli věnoval. On nedaruje, vloží pouze do obchodu.

Přispěje-li na národní slavnost, očekává, že nákupy pro tuto slavnost u něho učiněné, nahradí mu mnohonásobně dar.

V jisté obci jednalo se o zřízení poutnického místa a tu židovský obchodník P. nabídl ihned dar 100 zl. ku postavení kaple. Poutnické místo zřízeno nebylo, Žid udělal si svou nabídkou dobré oko a — nic ho to nestálo. Kdyby však bylo došlo ke zřízení poutnického místa, byla by jeho stovka akciovým podílem, jenž by mu nesl jistě 1000⁰/₀ dividendy.

Nedostatek nadšení nahraňuje Židu praktický smysl a vytrvalost v obchodě. Kdežto podnikavost Čecha následkem neúspěchu ochabne, podnikavost Žida po utrpeném nezdaru se zdvojnásobí. V záležitosti, jež se ho přímo týká, nikdy neuslyšíte od něho výrok »aťsi!« nebo »nevidáno!« jenž českou ochablost a lehkomyslnost tak charakterisuje. Marně byste u něho hledali i jiný příznak české lehkomyslnosti: naději na výhru v malé nebo velké loterii.

Tisíce a tisíce Čechů buď utrhnuvše si od úst sází do loterie anebo koupí si los za veškeré své jmění, který pak z nedostatku třeba zastaví a platí z něho úroky.

Najdeme sice Židy, kteří kupují losy, ale nikoli, aby si je podrželi, nýbrž k vůli tomu, aby s jistým malým výdělkem prodali je bláhovcům, kteří spolehají se na velkou nejistou výhru. Ale ztěžka byste našli Žida, který jest nikoli náruživým, nýbrž pouze obyčejným lutristou. Právil Jokai, že když Bůh nechá člověka vyhrát los, jest to jako by mu řekl: »Hlu-páku, jinak už ti pomoci nemohu.« Žid nespolehá se na tuto přízeň osudu, jsa si toho vědom, že klíč k pokladům má ve své ruce. Ani hraje-li na burse, nespolehá se na štěstí, nýbrž na svou schytralost a schopnost kombinační.*)

Kde ideální Čech z národního zápalu učí se rusky, ač do Ruska ani přijíti nemyslí, tam Žid z praktického stanoviska cvičí se v němčině.

Národnostní spory jiných národů zajímají ho jen potud, pokud odvracejí pozornost od otázky antisemitské. K českým snahám, pokud vyjadřují se okázalými formalitami, přihlašuje se, kde toho prospěch jeho žádá, s jakousi obchodní zdvořilostí, myslí si při tom: Hrej si, Vašíčku, s čímkoli, jen nezlob!

On neztratí na svém židovství pranic, přestoupí-li dnes za politického Čecha a zítra za politického Němce; tím své vnitřní židovství tak málo poruší, jako Čech,

*) Zástupcem Živnostenské banky na vídeňské burse jest Žid, poněvadž prý nelze nalézt Čecha, v tom oboru dosti rutinovaného.

své češství, když z evangelické víry přestoupí na víru katolickou.

Patrně po vzájemném dorozumění rozdělili se vždy Židé také na dvě strany, kde byly dvě politické strany národnostní.*) Tím docílili toho, že proti nim žádná strana nemohla vystoupiti, majíc sama Židy ve svém středu, že mohli v obou stranách hájiti prospěch Židovstva vůbec a že v těchto stranách mizela jejich národnost a náboženství z veřejnosti, aby v soukromí tím účinněji nabývaly platnosti. Voličský lístek byl moderním odpustkem, za nějž si Žid zakoupil pokoj na 3 nebo na 6 let. Pak mohl bezstarostně němčiti doma i na ulici, odebíratí národu českému nepřátelské časopisy, posílati děti do německých škol atd. Jedna strana dala mu pokoj za to, že volil s ní, a druhá k vůli tomu, aby příště odevzdal jí hlas, poněvadž bylo známo, že Žid není spojencem stálým.

Časopisy zamlčovaly jejich jména i když dopustili se činů nekalých a tak Žid stal se Noli me tangere — netykavkou české veřejnosti.

Když Čech trpěl škodu pro své upřímné politické přesvědčení, Žid pro nedostatek téhož nabýval prospěchu.

Podivno : to, co se jiným mělo za zlé a vytýkalo se jako zrádcování, prošlo Židu jednotlivému úplně, ježto se vědělo, že prodává své přesvědčení jinonárodnostní jako jiné zboží tomu, kdo více podává. Neboť Žid jest v první řadě obchodníkem.

Jest s to prodávati růžence jako obchodovati živým lidským masem a rozdávati svaté obrázky s vytištěnou v zadu reklamou aneb rozšiřovati reklamu s vyobrazeními »Večeře Páně«, »Nanebevzetí« a pod. Zrovna tak ochoten jest dodati plátno na oltář kostela katolického**) jako vyráběti sirky ve prospěch Ústřední

*) Při hlasování o korunovační adrese v českém sněmu r. 1889 hlasoval Žid Bondy se staročechy proti, Žid dr. Žalud s mladočechy pro a Žid Inwald vyšel ven. Byli tedy Židé zastoupeni třemi směry: mladočeským, staročeským a neutrálním.

**) Nedávno objevila se v denních listech zpráva, že pašijové hry v Hořicích má ve své režii židovský podnikatel.

matice, Sokolské zápalky a Žižkovo mýdlo. Neschází mu smělosti, aby užíval názvů: »U Česky«, »U vlastence« a pod., aby označoval svůj podnik působivými hesly jako: domácí průmysl, jediný český podnik toho druhu, ryze český závod, v ryze české krajině, s ryze českým dělnictvem,*) ano použil již i hesla »Svůj k svému!«

Převahu obchodního smýšlení charakterisuje výrok jistého Žida, jenž jako starosta spolku řezníků a hostinských proslovil při svěcení praporu spolkového, klepnuv na hřeb: »Jen vždy laciné voly, ať jsou od kohokoli«.

V chytání hejlů jsou Židé vůbec mistry. Nic jim není dost vážného, nic dost svatého, aby to nezprofanisovali ve prospěch obchodu.**)

Tvrzení, že Žid štítí se práce, není než běžnou frází, o jejíž správnosti přemýšlet lidem nenapadne. Mnozí z vás znají Židy, kteří s rancem obcházejí po vsích a snášejí na zádech nakoupené zboží dosti namáhavě. Jest vám možná znám i Žid, který chodil napřed s rancem, pak jezdil s trakařem, pak si koupil psa, později nějakého polomrtvého koně a dnes vozí se v kočáře — což znamená, že má svých několikrátstotisíc. Neboť Žid nedovolí si luxus nikdy předčasně.

Jest mnoho židovských obchodníků na venkově, ve dne váží a prodává kořalku a pivo a v noci sedí nad knihami a účty, počítá, spekuluje někdy i do rána. Není to práce? Neuznáváte-li tuto duševní práci,

*) Případně vyjadřuje se o tom »Malá Haná«. »Pan A. se diví: proč jeho pivo nazývají židovským. Křesťané ječmen sejí, křesťané ho žnou, křesťané ho prodají, křesťan dělá slad, křesťan z něho pivo vaří — ječmen je křesťanský, chmel je křesťanský, i ty ruce, které při výrobě piva pracují, jsou křesťanské — jen ta kapsa, do které z toho všeho užitek plyne, je židovská«.

) Na všech rozích mohli jste čísti v době volebních provolání, »Dělníci!** kupujte pouze tuto pravou cikorii pro dělníky, fíkovou kávu pro dělníky, čokoládu pro dělníky.«

»**Voličové!** Stojíte-li před **volbou**, **volte**« ... (velocipedy naše).

»**Voličové!** **Pozor!** **Volte** sukna na obleky ...«

Po slovenském večeru cvalem se přihnal jistý Žid z Uher s národní slovenskou borovičkou, již inseroval v denních listech.

stavíte se na roveň nádenníku, který duševní práci vůbec zapráci nepovažuje, a vyjadřuje se, že úředník nic nedělá.

Zeptejte se jen ku př. některého křesťanského agenta nebo cestujícího, jak jest večer unaven nejen chůzí nýbrž i přemýšlením, an musí namáhat veškeren svůj ostrovtip, aby na lidi účinkoval, na každého v jiném směru, aby vyhledal nová spojení atd. Vzpomeňte si, jak jste bývali na výstavě unaveni jen tím, že jste přijímali nové dojmy.

Žid pracuje dosti mozkiem, byť i chodil s rukama v kapsách. Že vyhýbá se práci hmotné, má svůj důvod spíše v tom, že jest si vědom své neschopnosti v tom ohledu a za druhé, že řemeslem nebo rolnictvím není možno tolik vyzískati jako obchodem.

Kde Žid může řemeslo a rolnictví provozovat po obchodnicku a své vlohy v tom směru uplatniti, nevyhýbá se ani tomu. Jest dosti Židů ku př. nájemci dvorů, kde má tolik práce s dohledem jako český rolník a milostpaní musí už ode 4 hodin být vzhůru. Jen když ví, že při tom vydělá. Jsou Židé ševci, holiči, pekaři, krejčí, řezníci atd. Ale vždy ovšem jsou při těchto zaměstnáních více obchodníky než řemeslníky.

Tak jako Žid nevyhledává řemeslo a rolnictví, neleká se obchodu žádného druhu. Najdete Žida, který prodává na splátky i půjčuje pokladny, šicí stroje, polyphony, velocipedy a kdybyste mu nabídli ke koupi syrové kůže, koupí je také, rovněž jako bude ochoten sprostředkovati vám půjčku, anebo zaopatřiti zboží jakéhokoli druhu. Jistý židovský obchodník jel do Krakova nakupovat oves. Poněvadž však konjunktura nebyla příznivá, koupil místo ovsa — 15 koní, na nichž vydělal za krátkou dobu asi 600 zl. Křesťanský obchodník by to sotva podnikl, spíše byl by odjel s nepořízenou zpět a škodoval cestovní útraty.

Vytýká se Židu, že není vůbec produktivním v žádném ohledu, že jest pouze příživníkem. Do Ameriky nestěhovali se Židé dříve, až jinými národy byly pro ně utvořeny podmínky existence, a zalidnění země pouze Židy — jak se ukázalo — jest fantasií, která se nikdy neuskuteční.

Ovšem, jest pravda, že Žid jako obchodník má zapotřebí obecenstva. Čím jest toto obecenstvo méně vychytralé, tím výhodněji daří se Židu, a dle množství Židů v zemi může se měřiti úroveň intelligence. Co by Žid svedl mezi svými souvěrci, stejně vychytralými, jako on? Není pouze Žid takovýmto prohnaným obchodníkem. Na jihu jest přísloví: »Jeden Řek s tří Židy, jeden Armén s tří Řeky«, a známá jest obchodní kvalifikace Rusů.

Jestliže Žid věnuje se takovému zaměstnání, v jakém předpokládá s určitostí že vynikne, kdož může mu to zazlívati? Ostatně dnes, kdy obchod jest Židy přeplněn, věnují se synové jejich v nepoměrně velkém počtu i zaměstnáním jiným než obchodnímu. Jestli snaží se Židé dostati své děti výše, nejsou v tom osamoceni; vždyť jest množství českých rodičů, kteří chtějí mít ze synů »pány«. Židovští rodičové mohou býti vzorem v tom, že na vychování svých dětí neštítí se žádných obětí a také žádný národ nezachovává tak čtvrté přikázání jako právě Židé. Konečně křesťané sami dávají Židům do rukou prostředky, aby jejich děti vytiskli z postavení nejen lékařů a advokátů, nýbrž i z postavení státních úředníků, a to ne pouze prostředky nepřímé hmotné, nýbrž i přímé politické.

Kdežto dříve postup ve státní službě Židu byl stížen, dnes už není potřebí přiložiti křestní list k žádosti o místo ve státní službě. Loni odhlasovala to říšská rada.

Ačkoli zásada »Svět chce být šizen, nuže budiž šizen!« není talmudistická, dá se Židu v morálním ohledu mnohé vytknouti. Ani neškodí nám tak okolnost, že sám byl by nemorálním, jako to, že šíří mravní zkázu a podporuje vývoj našich nectností, aby z nich mohl těžit, při tom však sám nedopouští se těchto nectností a tím zůstává silným, oslabiv nás dříve.

Židé schvalují náboženskou lhostejnost, ale přibíjejí desatero na veřejě a spěchají o šábesu do templu, bojují ve svých časopisech pro školu bezkonfesionální, sami však vydržují v Čechách na 90 konfesionálních škol. Oni neodcizili se tak svému náboženství jako my.

Zatím co mnohý Čech hýří ze jmění po rodičích zděděného, Žid shromažďuje z téhož jmění věna svým dcerám. Kdy uvidíte Žida opilého, aby prohrával v kartách peníze, bez nichž se nemůže obejít, známa-li jest vám Židovka, která by činila výlohy na šatstvo, jež by přesahovaly prostředky jejího muže. Konfekční závody židovské bez křesťanských zákaznic nemohly by existovati, an Židovky skoro vesměs dávají si zhotovovati šaty z koupených látek doma od najatých šiček.

Židé jsou nejpilnějšími rozšiřovateli necudných obrázků a fotografií, pikantního čtení, oplzlých vtipů.

Žid činí to však, aby se zavděčil křesťanu a získal ho pro svůj obchod. A tu jest ovšem otázka, není-li vinen více křesťan, který Židu naslouchá, nemaje z toho hmotného prospěchu, než Žid, který i když účinkuje zhoubně na morálku vašich mužů, vašich žen a dcer, vaši mládeže, činí tak jen, aby mohl jejich mravní nepevnosti využítkovati ve svůj prospěch, zatím však bdí přísně nad morální zachovalostí žen a dcer israelských, kterým se v ohledu mravopověstnosti až na malé výjimky ničeho vytknouti nedá.

On může zcela klidně v divadle sledovati cizoložný kus v jistém vědomí, že jeho žena k podobné zábavě obecnstva neposkytne nikdy látky.

Žid to byl, jenž znemravnil náš lid na venkově kořalkovou kulturou a usnadňoval krádeže, Žid vnesl do obchodu nemravné egoistické zásady a nakazil veškeré společenské třídy semitskou morálkou, která by zde zůstala i kdyby se dnes všichni Židé vystěhovali, poněvadž jsme ji přijali za svou a ona tkví v nás.

Nejsou zde zajisté všechny nectnosti Židů ani naše shrnuty, ale zajisté, když doplníte to svými zkušenostmi, bude vám připadatí antisemitismus, jenž by se obmezoval na pouhé vystupování proti Židům, podobným matce, která bije zlý smeták proto, že přes něj nepozorný Vašíček upadl.

V.

Ukázky dosavadní chabosti.

»Před Bohem se přiznej: čím to vina?
Co jsem ti říkával?«
Tu Ivan zcela šel do sebe a vše pochopil.
I zasupěl nosem a padl před otcem na kolena,
zaplakal a řekl: »Moje tatíčku. Odpušť mi,
pro Krista Pána, vinen jsem před tebou i před Bohem!«

L. N. Tolstoj, Udus oheň v počátku.

Byla založena »Česká společnost národohospodářská«, na níž české ústavy peněžní prý žárlily. Dle toho, co dosud jest známo o činnosti této společnosti, nemusely české peněžní ústavy se znepokojovati. Že jest však třeba ústavu peněžního, který by vyvinul vydatnější činnost než dosavadní, o tom podává důkaz okolnost následující:

Vídeňská Länderbanka, jež zřídila v roce 1895 pražskou filiálku a při tom uvedla se hned na poprvé na pražském trhu tím, že dala filiálku protokolovati německy a francouzsky, měla znamenitý nápad, že používši loňské stavební krise, zakoupila pro letošní rok veškeré cihly v okolí Prahy. Jest to faktum dosti smutné, když český stavitel od českého výrobce nedostane ani cihlu jinak než prostřednictvím židovské*) banky, a to až o 3 zl. draže (14.50) nežli loni. Ovšem páni stavitelé mají za to nyní pohodlí. Necht' potřebují cihly odkudkoli, dojdou si jednoduše do Hyberské ulice a učiní uzávěrku.

*) Členové předsednictva: Siegmund Hahn, Isidor Kohn, Moritz Koritschaner, Victor Pollak, Moritz Haschel, Siegfried Zandsberger, Emil Freund.

Majitel komplexu budov »U města Hamburku« v Libni, Žid Theodor Stein, připadl na zcela původní myšlenku. Zařídil v těchto budovách dílny, jež bude pronajímati jednotlivým řemeslníkům nejen s elektrickým osvětlením a použitím telefonu, nýbrž i s elektrickým pohonem na čtvrtletní výpověď jako obyčejné byty. Není pochyby, že ani jediná místnost nezůstane prázdná. A budou to čeští maloživnostníci, kteří nemajíce dosti kapitálu, aby si pořídili sami parní motory, použijí výhod p. Th. Steinem poskytovaných. Letos nastěhuje se tam ku př. truhlář, jenž bude používati elektrického pohonu, na přesrok truhlář z jakýchkoli příčin se vystěhuje a usídli se tam zámečník nebo jiný řemeslník zcela lehce bez přenášení těžkopádného a drahého parního složení.

A zatím u českých společenských podnikatelstev jaká nouze o nové myšlenky i vůči jednotlivcům Židům!

Zdá se, jako by český peněžník — pokud nenechá svůj kapitál ležet na nízký úrok v záložně — nedovedl ho využítkovati než jako jednotlivec stavbou domů a ve sdružení stavbou pivovarů.

Zařizování pivovarů jest, v čem skutečně dává se na jevo podnikavost. Pivovary vyrůstají jako houby po déšti. Jako by pro Čecha jiné průmyslové odvětví vůbec ani neexistovalo. Že dává se jinému odvětví přednost, ukázalo se pouze v Třebenicích, kde lhostejně se přihlíželo k tomu, jak pivovar za výhodných podmínek přechází v ruce německé, načež pak zřídil se tam závod pro zužitkování ovoce.

Za to jiný český podnik — nepátrejme mnoho-li akcií nalezá se nebo přejde do rukou židovských — Pražský pivovar — založen byl uprostřed podniků jiného druhu, jež nemají české konkurrence. Není ta konkurrence možná? Nezískalo by podnikatelstvo dost českého dělnictva a úřednictva odborného? Vše jest zde; jen podnik není tak snadný jako vařit a prodávat pivo, a proto se spokojujeme se vším ostatním z výroben židovských, jen když máme hlavní vymoženost v odboru průmyslovém — české národní pivo.

Roku 1894 začal se zakládati na zásadách velmi rozumných a zdravých spolek »Svépomoc«, jehož členy mohli se státi jen křesťané, a jenž úplně vylučoval nákupní i prodejní součinnost židovskou. Prvním zamyšleným podnikem měla býti továrna na papír v Poděbradech. Mimo to byly projektovány: továrna na sukna v Táboře, továrny na kartouny a barvírny v Ml. Boleslavi, továrna na vatu v Hradci Králové, továrna na prádlo v Lounech, továrna na různé látky dámské v Turnově, továrna na vlněné pletené zboží v Kolíně, továrna na porcelán v Plzni, přádelny lnu v Nēm. Brodě, továrna na kazajky v Domažlicích, továrna na samety, atlasy a stuhy v Jindř. Hradci, tkalcovna v Náchodě, továrna na kanafas v Novém Městě n./M., přádelna bavlny v N. Bydžově a Příbrami, továrna na širtyňky v Jičíně atd. Do konce dubna 1895 vydáno podílných listů za 15.500 K a závazně upsáno podílů za 18.900 K. Více není o spolku tom ve veřejnosti známo. Ani továrna na papír v Poděbradech neexistuje. A dnes naše velké denníky, veškeré národní časopisy, antisemitská provolání psány a tištěny jsou na papíře z továren židovských.

Před lety bylo horlivě jednáno o zemském společenstvu, jež mělo poskytovat zálohy na plodiny, hlavně na obilí a sprostředkovat výhodný prodej. O společenstvu tom dnes se nic neví. Židé poskytují zálohy na obilí, na ovoce, řepku atd. Obilní ceny závisí na Židech, obchod vlnou, vývoz švestek syrových i suchých jest v rukou Židů. Jablka do Petrohradu vyvážejí se z Čech přes Berlín prostřednictvím tamnějších Židů, obilí pro českého mlynáře i sládka kupuje od českého rolníka český Žid. Větší polovici umělého hnojiva v Čechách dodávají českým rolníkům Židé.

Jedna židovská pojišťovna vídeňská, jedna terstská a jedna pešťská vysílají své akvizitery po všech zemích koruny svatováclavské s úspěchem přímo skvělým k pojišťování na úraz — úplně bez soutěže se strany pojišťoven českých, které o ty tisíce z českých kapes nestojí. Nejlepší krámy v nových budovách monu-

mentálních najímají Židé. Vizte jen paláce »Pražské spořitelny« a »Úrazové pojišťovny«. Obchod »U města Paříže« (Goldschmied) nemá české konkurrence; nejen jednotliví Čechové i vlastenecké spolky odebírají tam své potřeby.

Nechci šířiti slov o podniku, jenž nalézá se uprostřed Prahy a z něhož mohla obec Pražská těžiti ve prospěch poplatnictva, kdežto zatím vydělává na něm cizácká mimorakouská společnost židovská i na antisemitech, an nemá každý tolik prostředků, aby místo tramwaye použil fiakru, anebo dosti chuti k chůzi pěší, jak to někteří zásadně činí. Ale dnes obec Pražská zadává rozličné práce firmám židovským, nepřihlížejíc k tomu, že takovým způsobem ochuzuje českého živnostníka, kdežto Žida mimo výtěžku obestírá působivou reklamou. A teď ještě, když p. Březnovský ve schůzi sboru obecních starších vytkne, že cihly ke kanalisaci dodává firma Bloch & Goldschmied a stroje opět Raubitschek — povstane veselost! To jest veselost šíleného, jenž není si vědom, v jakém stavu se nalézá.*) Jest to táž — bezstarostnost, s jakou český řezník ku př. dává si šaty šít u židovského vyrábitele oděvu, nepomýšleje na to, že by vedlo se mu asi málo dobře, kdyby dle jeho příkladu zachoval se český krejčí, český obuvník atd. a nevšímajíce si ho, kupovali maso od řezníka židovského. Caput regni dává dobrý příklad.

Český úvěrní ústav, který svoláním ze dne 23. října 1895 hlásal: »stále mohutní a stále určitěji a stále usilovněji vystupuje snaha, aby prospěch z českého majetku, z české intelligence, z české práce zůstal opět co možno Čechům v Čechách« — tento český peněžní ústav má v čele ředitele Žida. Není pak divu, když »ryze český« orgán tohoto »ryze českého« ústavu vystoupí proti provádění hesla »Svůj k svému«, tvrdě, že heslo to jest u českého lidu neoblíbeno,

*) Obec Pražská dlužna jest jediné židovské Länderbance skoro dvakráté tolik (přes 10 miliónů) jako všem ostatním věřitelům.

že heslo to jest národu českému cizí, nezvyklé a proto již předem z té duše protivné a odporné.

Mimo jiných Židů, již z Národopisné výstavy československé těžili, byl na výstavišti ze začátku jediným fotografem Žid M. Adler. Veškeré ilustrace ve »Světozoru« od »Slavnostního zahájení Národopisné výstavy československé v Praze 15. května 1895« až do konce jsou tištěny dle fotografií M. Adlera v Praze. Ve »Zlaté Praze« není udán původ fotografií; bezpochyby jen ze studu. Čechoslovan Markus nebo Moritz Adler pomyslel si, že na Národopisné výstavě dobře býti, a tak jak se praví pod protekcí jisté české firmy, vystavil si tam svůj stánek, vydělal hezké peníze a získal si reklamu, zcela podobně jako 3 Židé z »Excelsioru« na výstavě jubilejní. Kdyby naše národní podniky měly poskytovat i na dále pramen příjmů Židům, čeho bychom chtěli docílit u podniků čistě obchodních?

Se strany antisemitské žehrá se na poskytování inserátů židovským firmám v českých časopisech. Ač v redakční části mnohých časopisů bylo prohlášeno, že nepřijímají zodpovědnost za obsah inserátů, a často varovalo se v předu přímo neb i zcela určitě před inseráty v zadu uveřejněnými, nelze upříti, že jakýsi podíl viny spadá na majitele českých časopisů. Ale jsou oni jediní, kteří takto se chovají? Podnikatel časopisu jest v první řadě obchodníkem. Jak chová se ostatní obchodnictvo a průmyslnictvo s odběratelstvem pouze nebo většinou českým? Dávají něčím na jevo, že závody jejich jsou české a křesťanské? Mimo několika bílých vran shledáváme u firem našich úzkostlivé zahlazování všeho toho, z čeho by se na češství a křesťanství souditi dalo. Socialistům vytýká se internacionální zvaní ke schůzím na jedné straně česky, na druhé německy. Ale tento židovský internacionalismus pěstují naši nejpřednější obchodníci. Na lahvičce s inkoustem naleznete mimo firmu vyrábíteckou »Národní podnik v Praze« také firmu prodávateľskou, obchod s papírem — Papierhandlung, v Praze — in Prag, Příkopy — Graben. Nevím, mnoho-li Němců kupuje

inkoust vyráběný »Národním podnikem«, ale bude jich asi značný počet, když ze šetrnosti k nim vnucuje český závod Čechům pojmenování »Graben« v době pouze českých nárožních tabulek. Také jest marno dovolávati se úředních pouze českých označení, dokud naši obchodníci budou se chovati způsobem tak — dvojjazyčným. Jiná firma oznamuje v novinách proslavené »Dessert Prague«. Na začátku výroby vynalezla název »České sušenky« a dnes již nedostává se jí pro označení zboží českého výrazu, proto užívá dle způsobu židovského mezinárodní frančtiny.

Takových českých závodů máme jen v Praze na tisíce. Dejte se vypodobnit, obdržíte podobenky s česko-německou firmou — a tuto česko-německou firmu naleznete na podobiznách skoro všech vynikajících mužů českých. Podívejte se jen do výkladních skříní. Někteří fotografové ovšem i v tom směru již pokročili s duchem času. Napadá mi zajímavá episodka. Jistý venkovský úředník dal se fotografovati v závodě p. L. Fotograf oslovil jej nejdříve německy, úředník odpověděl německy, na to omylem oslovil jej česky, oslovený odpověděl česky. A poněvadž takto fotograf byl v rozpacích, k jaké národnosti pan zákazník náleží, nalepil jeho fotografie na kartony s firmou francouzskou. Sešli se dva stejní národovci!

A tak nejen u fotografa, nýbrž do jakéhokoli závodu vstoupíte, vítají vás němé poklony mezinárodní a pronásleduje dvojjazyčnost anebo kosmopolitismus historické Prague, — český semitismus, který bezkarakterně každému se přispůsobuje. A kdo jest tím vinen? Jen prodávající? My, zákazníci, ještě větší měrou! Jistý pán z venkova navštívil několik závodů kloboučnických, v žádném z nich nemohli mu vyhověti kloboukem, na jehož podšívce byla by vytištěna pouze česká firma výrobcova. Odejel z Prahy ve starém klobouce, v němž byl nápis »Extra Quality — London«, s pevným předsevzetím, že ho neodloží, až najde nový s českou firmou. Jen podobným jednáním lze dosíci i v tomto směru nápravy.

Že jest Praha obývaná většinou Čechy, lze poznati jediné z nárožních tabulek, které tonou v záplavě dvojjazyčných štítů a oznámení. Dnes český obchodník jest mezinárodnějším než mezinárodní socialista. Ale zase — jaká to výhoda! — Jen poněkud chápavý Čech může se naučiti německy hravě, při procházkách pražskými ulicemi a prohlížením výkladních skříní.

Když už jsem u výkladních skříní, dovolím si malou zmínku: Jak často děláme působivou lacinou reklamu židovským obchodníkům prohlížením výkladních skříní i když nechceme nic koupiti!

V časopise »Il Pensiero Slavo« naleznete pojmenování míst: Zagreb (Zagabria), Zadar (Zara), Dubrovnik (Ragusa), Maloselo (Lussinpiccolo), Sv. Křiž (San Croce), Ljubiana (Lubiana) a pod. V Praze vychází nákladem »Družstva tiskařského a vydavatelského« časopis s tendencí českou, jazykem německým, v němž naopak názvy místní ani v závorce nejsou uvedeny česky. Při příležitosti jubilea Jar. Vrchlického stálo tam, že týž byl jmenován čestným měšťanem »in Senftenberg«. A tu vyskytl se — o hrůza! — muž akademicky vzdělaný, jenž nevěděl, že Senftenberg jest český Zámberk. Dnes po boji o nárožní tabulky píše tento časopis názvy ulic sice česky, ale ve psaní ostatních názvů místních se nepolepšil. Ostatně »Politik« nalezá věrného stoupence — v magistrátu pražském. Ve vyhláškách magistrátních na pražské radnici, odkud vyšel popud pouze k českým označením ulic, nalezají se nejen překlady: Altstadt, Neustadt, Kleinseite, Hradčín (!), Wyschehrad, nýbrž i: auf der Marienschanze, Schützen-Insel a pod.

Dostí jest Čechů, kteří překládají i svá poctivá česká jména do němčiny. Hoškové = Hoschek, Čenkov = Czenkow. V prvním okrese ve Vídni jest krejčí Quittry. Kdo hledal by v něm Chytrého?

To všecko jsou výrazy naší sežidovštělosti.

Antisemitský týdeník Nové Listy podává zprávu, jak majetek chudého fiakristy odhadnutý za 800 zl. skoupil při exekuční dražbě pražský chabrus, končí malátně: »A pražský chabrus řádití bude dále!« Proč

má řádit dále? Což není tu »České družiny«, »Národní obrany« a »České vzájemnosti«? Snad nebudou tyto spolky pracovat pouze spory o předsednictví a polemikami s kněžstvem? Pomoc jest zde tak na snadě! Jest v Praze dosti lidí, kteří mají pokdy se účastniti dražeb exekučních a mohli by také složit 5 nebo 10 korun závodního podílu. Nic není lehčího, než založit »České dražební družstvo«, které by čelilo chabrusu. Vydražené věci mohly by se prodávat s náhradou režie buď exekvovanému na splátky zpět anebo jiným Čechům, o nichž by bylo známo, že nejsou sprostředkovateli chabrusu. Zde jest příležitost chrániti malého člověka našeho proti jeho vyssávačům, člověka, který jest nám v našem boji národním důležitějším než velké panstvo, který ze svého nepatrného výdělků dle sil svých přispívá ochotně na naše národní podniky. Viníte Žida. Vždyť tvrdíte, že náboženství jeho dovoluje mu vykořisťovati jinověrce. Co káže vám náboženství vaše? »Miluj bližního svého jako sebe samého!« A co učinili jste v této záležitosti, vám všem známé? Ty statisíce, jež vyzískal chabrus, byly vyrvány třídám nejchudším, jež byly tím vrženy v prohlubeň bíd. A vy jste k tomu přihlíželi se založenýma rukama. Není zde rizika, není zapotřebí přinášeti obětí, apelovati na vlastenectví a humanitu, pouze trochu praktického smyslu a přece vykonaly by se činy humaní a vlastenecké.

O jiné dražbě, ke které se dostavil chabrus, dozvěděli se řezníci. Šli ke dražbě a podobným chováním, jak vypuzuje chabrus slušné dražebníky, totiž strkáním a šlapáním na nohy, vypudili chabrus z dražební místnosti. Tuto noticku přinesly denní listy bez poznámky. A zase nic se neděje. Mužové Galilejští stojí hledíce do nebe

Vidouc, že pokračováním v tomto směru vzrostl by spisek nad míru, končím raději tuto smutnou kapitolu.

»Život bez zápasu není životem.«

»Kdo se nedovede brániti, pozbyl práva k životu.«

G. Eim.

VI.

Jest náprava možná?

Odpovídám bez rozpaků: Ano! Národ, který z tak neutěšeného stavu, do jakého jej uvrhla nešťastná bitva bělohorská, z národní a politické malomocnosti vyšinul se na stupeň nynější, národ takový jest schopen domoci se úplné politické i hospodářské samostatnosti. Ovšem nesměli bychom se odchylovati tak často od pravé cesty k získání národního blahobytu, jako jsme to až dosud činili.

Dosavadní vlažnost musela by ustoupiti neúmorné energické činnosti ve všech směrech. Co kdo pracuje, na tom nezáleží, jedná se hlavně o to, by vytrval až k dobytí výsledku. Ke znovuzískání ztracených pevných posic jest ovšem třeba vyvinutí větší energie, nežli bylo zapotřebí k jich udržení. Nesmíte jen vlast svou milovati tak neprakticky jako dosud: láskou středověkých troubadourů vzdychati ke své vyvolené v době, kdy ona podporuje mužů činu.

Jsme nyní podobni hráčům, kteří v hazardní hře života promrhali své rodičovské podíly. Máme si zoufat? Nikoli! Z otravného dolce far niente v Monaku nečinnosti vraťme se k práci úsilovné na národa roli dědičnou, zlatky, které jsme z rukou lehkomyšlně pustili, sbírejme po krejcarech dohromady. Budiž to naší pokutou, ale nehrozme se budoucnosti.

Není třeba házetí kolem sebe prázdnými hesly. Nezáleží na tom, zdali »k červenobílému karafiátu připojujeme karafiát bílý — antisemitský«, o to třeba dbáti v nynějším boji za hospodářskou samostatnost; abychom připojovali jednu zlatku ke druhé, až vznikne z nich český kapitál.

Antisemita neuvědomělý — který vlastně do řad antisemitských nepatří — má obyčejně velmi snadnou teorii o rozluštění židovské otázky: buď 1. zničením Židů nebo 2. vyhnáním Židů nebo konečně 3. konfiskací židovského jmění.

Nehledíc ani k tomu, že radikální prostředky nocí Bartolomějských a vyhnání egyptských dnes nejsou možny, konfiskace židovského jmění, kdyby i možnou byla, pokud by ani Židé ani křesťané ani stávající poměry se nezměnily, byla by křesťanům asi tolik naplat, jako Němcům válečná náhrada, již Francouzi en gros zaplatili a en detail ji dostali dávno zpět za zboží do Německa exportované.

Jde tedy i z tohoto »antisemitismu hloupého« na jevo, jakým způsobem dala by se otázka židovská jediné rozluštit: reformací společnosti křesťanské i židovské.

Dalo by se i zákonodárstvím docílit mnohé, ku př. zákaz přistěhování se Židů cizozemských, úplné vyloučení Židů z veškerých státních úřadů a veřejných funkcí*) a zapovězení Židům všech koncessovaných živností, tedy hlavně hostinců, kořalen, lékáren, sprostředkování služeb, nájmu bytů, prodeje a výměny realit (při těchto měl by vůbec předcházet soudní odhad) a pod. Všeobecných opatření zákonných, která by však svou povahou jen proti Židům směřovala, dalo by se dosáhnouti přísnějšími tresty na úmyslný podvod, lichvu, padělání listin, podplácení úředníků i soukromých osob, svádění k falešnému svědectví a ustanovení porot pro takovéto trestní případy, které by rozhodovaly nikoli dle litery nýbrž v duchu zákona a nejen koukaly podvodníku na prsty, nýbrž kleply ho také přes prsty, kde by toho bylo zapotřebí. Dále měla by se ještě mnohonásobně daň zvýšiti z bursovních obchodů zdánlivých — tedy vlastně z hazardní hry na burse, zavést clo z uherské mouky a t. pod.

*) Bismark učinil výrok: »Přeji Židům všechna práva, jen to nikoli, aby ve křesťanském státě směli býti státními úředníky«.

Pokud nemáme přímého vlivu na reformování společnosti židovské, musíme hlavně dbáti toho, aby naše společnost se reformovala, načež společnost židovská ovšem bude muset řídit se podle nás.

Pouhý boj proti Židům byl by nám tak málo naplat, jako „emancipace od Židů“; pokud bychom se neemancipovali od našich chyb, nebyli bychom boje schopnými v soutěži se Židovstvem.

Dvě hlavní vady našeho lidu umožňují Židům postup: lehkomyšlnost a neuvědomělost.

Venkovský lid nejsa pro svobodu dosti připraven počínal si od r. 1848 z části jako mladík, jenž byl držán co nejpřísněji doma a najednou unikl dozoru.

Zná každý snad ze své zkušenosti dosti případů, kde otec rolníka jezdil na voze a syn jezdí v kočáře — ovšem takových podílů dětem nezanechá jako měl sám. Ale uznati své chyby se každý zdráhá. Když jistý ředitel hospodářské školy uvedl ve přednášce, že dnes má rolník pušku za 80 zlatých a koně za pětku, mělo se mu to všeobecně za zlé. Snad se vám i někdo pochlubí, že vypije za rok více piva, než jeho otec vypil za celý život. Proč? Vždyť jsme jen jednou na světě! odpoví vám. Jako by pití piva bylo životním úkolem. Tato lehkomyšlnost, o které by mohly vyprávěti pozemkové knihy hrozné věci, dala podklad ke jmění mnohých Židů. Lehkomyslný člověk vyhledával u Žida pomoci, věda, že u něho obdrží peníze za všechno, byť by za jakkoli krutých podmínek.

Daleko více však než člověk lehkomyšlný — jenž jest výjimkou — škodí národu člověk neuvědomělý — jenž jest bohužel pravidlem — který obchoduje se Židem jako s obchodníkem jiným, aniž by si předložil jaký všeobecný význam v národním a národohospodářském směru takové jednání má. Lehkomyslnost českého člověka dala základ ke jmění Židů, neuvědomělost podporuje vzrůst jeho.

Proti lehkomyšlnosti mohlo by svého vlivu použít kněžstvo, jež spíše může a má i povinnost účinkovati v tom směru, než kdokoli jiný. Antisemité neměli by odmítati pomocné ruky českého kněze v době,

kdy socialista páří se se Židem, neboť na venkově jest kněz jediný, jenž proti semitskému vlivu bojovati jest schopen svou autoritou ve svém nezávislém postavení. Ovšem české kněžstvo muselo by jednati tak, aby šla na jevo dobrá vůle, osvoboditi národ ode jha židovského a ne snaha rozšířiti panství kněžské. Proti neuvědomělosti povinen jest zakročiti každý národovec a může to činiti tím spíše, ježto výtku v tomto směru každý lehčeji odpustí, než když se mu vytýká lehkomyšlnost. Tak docílili bychom toho, že bychom se nadále nesežidovštovali, nýbrž od židovství očisťovali.

To by byl však antisemitismus pouze obranný, jenž dnes nikterak nestačí, poněvadž nalézáme se na tom stanovisku, že brániti nemáme skorem ani co. Proto nutný jest antisemitismus výbojný na tak dlouho, až domůžeme se toho, co bylo naším dříve. Neboť k tomu, by si zjednal národ náš váhy na venek jest nutno, by nejen počtem, nýbrž hlavně peněžními prostředky předčil živly jinostranné; a již N. Fr. Pr. dovolila si tvrditi, že dotud není třeba opozice české se báti, dokud tato bude míti ruku v prázdné kapse!

Jako se ukázalo nemožným rozdělení Čech v část zcela německou a českou, tak jest dnes nemožno rozdělení obchodu v část křesťanskou a židovskou a zameziti rázem styky křesťanů se Židy. Proto musí antisemitismus se stanoviska pouhé negace vstoupiti na stanovisko činnosti, aby ztracené posice dobyl obchodu českému. Třeba jest opevniti ležení a sesílití posádku tak, aby mohla se odvážiti úspěšných výpadů do tábora nepřátelského, jinak se stane tábor Capuou nečinnosti.

Asemitismus jest oprávněn jen v jistém smyslu. Dosud české strany politické rády přijímaly židovské hlasy voličské, dosud nebylo jim to proti mysli, agitovati přispěním židovských peněz. Tím stali se Židé důležitými faktory v ruchu volebním a neprozíraví vlastenci zaprodávali jim své prvorozenství za šošovici židovských hlasů. Doufejme, že nyní se stane údsledná náprava v tom směru. Neboť když počítá

se socialistům za provinění, že vypomáhali si volebními hlasy židovskými a nechali se podporovati židovskými penězy, pak lze z toho vyvozovati, že co u jedné strany politické jest hříchem, nemůže býti u jiné strany politické ctností.

Dosud Ustřední matice i jiné spolky vlastenecké přijímaly podpory židovských peněz. Doufejme, že příště se tak díti nebude, že spolky naše, pokud těžiště svého významu hledají jinde, než v pořizování nádherných praporů a pořádání nákladných zábav, budou nadále šířiti nejen národní uvědomění ale i osobní sebevědomí, jež jedno na druhém závisí, a že Židé budou ušetření od dosavadního nuceného vybírání daně národní. Namítá se, že Židé těží z českého národa a že z té příčiny jsou povinni podporovati české snahy. Jest to podobný případ, jako když jistý statkář prohrál kočár i s koňmi a pak žádal výherce, aby ho dal zavézt ještě posledníkrát domů. »Neměl jste prohrát,« odvětil výherce chladně, »mohl jste jet ve svém domů.«

Člověk sebevědomý nepřijímá bez potřeby darů, dobře věda, že s darem bere na se závaznost. Přijímání darů snižuje osobní hrdost a jest v tomto případě ve vztahu s drobečkovou politikou, již přece národ český už dávno nepovažuje za dostačitelnou.

Naše ženy měly by pěstovati asemitismus nejen vůči židovským obchodům, nýbrž i ve společenských stycích. Jisté dívce nabídl se na zpáteční cestě z výletu důstojník k doprovázení. Ačkoli šla ve společnosti rodičů, odmítla jeho návrh slovy: »Odpusťte, nemohu to přijmout, já bych si zadala.« »Proč?« tázal se důstojník uražen. »Proto, že každý ví, že nemám tolik věna, abyste si mne mohl vzít a pomlouvám se nechci vystavovat. Odpusťte!« — A spěchala za rodiči, kteří ovšem smáli se naivní odpovědi svého šestnáctiletého poupěte, ale přece jen dali jí za pravdu. Každá česká dívka ví, že si ji Žid nevezme a že bavením s ním vystaví se pomlouvám. Nuže, číňte své důsledky.

Antisemitismus, který má za účel reformaci národní společnosti naší, musí také co nejrozhodněji

vystoupiti proti oné době antisemitismu, která se jeví v mazání štítů, nadávání, lepení hanopisů na dveře, týrání Židů při protižidovských výtržnostech. Příslušníci tohoto antisemitismu jsou loupežnými hordami, které pravidelné vojsko musí pronásledovati jako nepřátely, neboť oni myslénce antisemitismu jsou pouze na škodu a nemohou jí nikdy býti k užtku, protože nemyslí.

Podávají svým výstředním chováním Židům material k obraně, příčiny k utíkání se pod křídla zákona a k poukazování na to, k jakým důsledkům mohl by antisemitismus vésti, ač jest směšno, z několika vytlučených oken vyvozovati dalekosáhlé konsekvence dnes, kdy revoluce násilná vůbec není možná v mnohójazyčném Rakousku, při různostranném roztřídění zájmů a státních opatřeních, kdy nelze nijakou myšlénku tak posunouti v popředí, aby ji »následovaly davy se zbraní v ruce«. Líčené obavy židovských žurnálů jsou v tomto směru schválně přehnány.

Ovšem jest možná revoluce myšlénková, proti níž není žádných prostředků.

A toto revoluční hnutí myšlénky antisemitské jest zde. Nechce se však jeviti v potírání Židů, nýbrž v osvobozování vlastního lidu z nadvlády židovské. Hnutí to, které nevybízí Židy boykotovati, ale chce zameziti boykotování našich obchodníků, jehož dopouštíme se tím, že pomíjejíce závody jejich, dáváme přednost firmám cizím, které jest již odůvodněno slovy písma: »Čiňme dobře všechněm, nejvíce pak domácím víry«.

Nechceme býti nepřátely Židů, ale přátely svého lidu.

Výdatnou pomocí bylo by, kdyby české časopisy odhodlaly se konečně nepřijímati vůbec židovských insertů. Tím daly by se docíliti dvě výhody: židovské obchody upadly by v zapomenutí, české by vynikaly. Dalo by se zde všelicos říci. Tak ku př. v první řadě »Družstvo tiskařské a vydavatelské« zajisté by mělo povinnost nejen z národa těžiti, nýbrž i národu prospívati. Prozatím však jsme v antisemitismu nepokročili tak daleko, abychom mohli vysloviti zásadu: »Židům

také nic neprodávat.« Ale my jsme ta moc, která může přinutiti časopisy, aby neuveřejňovaly židovských inserátů. Nebudeme-li pořizovati na základě jich své nákupy, přestanou židovští obchodníci sami inseráty uveřejňovati, poněvadž nebudou chtít bezvýsledně vyhazovat peníze. První podmínkou k židovským inserátům jest obecenstvo. Teprve když židovský obchodník ví, že od něho kupuje české obecenstvo, inseruje v českých časopisech, a poněvadž český obchodník dosud věděl, že i kdyby inseroval, české obecenstvo přece obstará si své potřeby u Žida, uspořil raději zbytečnou výlohu.

Na nás to tedy záleží. Od časopisů samotných bylo by však také lze žádati nějaký čin: odmítnutí insertů firem, o kterých by se dokázalo, že své odběratele poškozují způsobem jakýmkoli, nechť jsou to firmy židovské neb křesťanské. Výsledek by ukázal, kterých bylo by více, a dle toho statistického výsledku by pak zajisté řídilo se obecenstvo.

Obtíží bude, že v boji o hospodářský blahobyt nesmíme voliti stejné zbraně. Naším vodítkem nesmí býti ona nestoudná lakota, která dopomohla částečně k úspěchu »loupežným rytířům nové doby«, jak Napoleon Židy nazval.

Tento nízký cit můžeme nahraditi vyšším: nadšením pro dobrou věc. Druhá z příčin úspěchů židovských jest, že podporují druh druhá. Toho jsme snad také schopni. Třetí příčina vězí v tom, že Žida neopustí ani chvíli myšlenka na obchod; jemu věnuje veškeré své síly, veškeré své vědění, veškeré své snahy. Ptali se Newtona, čím to jest, že tak mnoho zákonů přírodních odkryl? »Tím«, odpověděl, »že jsem na nic jiného nemyslel«. Jest i známo dosti českých učenců a umělců, již vynikli svou vytrvalostí, svou pílí. Proč by nedokázali našinci to v obchodě, co dokázali na poli vědy a umění? Při dobré vůli, dostatečných vědomostech a neúmorné pílí není možno, aby nevynikli! A tu jest třeba hlavně zřetel obrátiti k výchově mládeže.

Židé nabyli moci obchodem. Jak čelilo se jim dosud v tomto směru? Češi, kteří věnovali se obchodu, byli tak vzdělaní, že raději uložili svůj kapitál na nízký úrok a šli za neskvěle placené obchodní úředníky, jen když si mohli hrát na pány, než aby se na venkově zabývali »prostým kramářstvím«. Tak ponecháno soutěžení s mladým energickým obchodníkem židovským na venkově starému pensistovi, jenž jednal se zákazníky úřadně, anebo domácím sousedu, který nedovedl a nesnažil se ani vyhovět. Takoví lidé neuměli zboží objednat ani prodat ho, a když měli chvíli pokdy, zašli si do hospody na karty a na kuželky, zatím co Žid činil nejistým celé okolí skupováním obilí, kůží, peří atp., až získaným kapitálem si zařídil jiný podnik v místě nebo ve hlavním městě a tak stále svou činnost rozvínoval do posledního dechu.

Jednou z hlavních příčin židovských úspěchů jest, že Žid účinkuje nízkým způsobem na naše slabé stránky, jež ve svůj prospěch vyžítkovati hledí. Bylo doporučováno i to, aby český obchodník Žida v tom směru následoval. Má tak opravdu učiniti? Rozhodně nikoli! Tak podporovali bychom jen ony škodlivé vlastnosti, jež dnes označujeme souhrnným názvem semitismu. Místo zahlazení semitismu židovského vyvolali bychom vývoj semitismu křesťanského, který dnes již vlivem židovským značně se rozšířil a jenž semitismu židovského lepším není. Postavili bychom se tím na nižší morální úroveň, než stojí oni jednotliví Židé, kteří jsou dnes ethickými antisemity.

Chceme-li, aby náš obchodník byl odhodlaným národovcem a nikoli kosmopolitickým podlízavcem, musíme hledět vyhnat kurs osobního sebevědomí nad nízké lichocením, jehož řádný obchodník u vědomí své solidnosti nemá zapotřebí.

Hlavně musíme podporovat jednotlivce, malé začátečníky. Jednotlivci mají v tomto boji více ceny než akcionářské podniky, jejichž akcie dnes jsou v rukou křesťana, zítra v rukou Žida. Mimo to obchodník samostatný není ve provádění spekulací tak obmezován jako těžkopádný podnik společenský.

V tomto směru může se tím nápravy docílit, když věnují se obchodnímu studiu lidé zámožní, kteří budou mít dosti obchodní praxe a jimž nebude se zdáti nedůstojným, prodati koště nebo za krejcar pepře, zvláště když takto při obchodování samostatným vydělají si ročně více, než v postavení závislém a když mimo svůj osobní prospěch umožní okolnost kupovati od Čechů tím, že stanou se s h o p n ý m i soutěžníky Židů. Dnes v nejpřednějších ústavech obchodních cvičí se chovanci na obchodní úředníky, nikoli na samostatné obchodníky praktické, kteří by každou okolnost dovedli využítkovat ve prospěch obchodu. Hodí se za kancelářské volontéry, znají snad francouzsky, anglicky a rusky, ale považují to za »ostudu« a za »žebrotu« choditi se vzorky zboží po obchodech, hlavně snad proto, že nedovedou jednat s lidmi. — Výcvik obchodní měl by se aspoň doplniti praktickými cvičeními, jež řídili by zkušení obchodníci a obchodní cestující. Praxe obchodní v zacházení s lidmi ovšem úplně nacvičiti se nedá, avšak lze přece vzbuditi myšlenkovou činnost v tom směru.

V každém případě nedaly by se ovšem očekávati skvělé výsledky, a bylo by třeba nejen vytrvalé energie jednotlivců, kteří nyní průmyslové podniky založejí, nýbrž veškeré součinnosti českých konsumentů, aby závody tyto zkvétaly a nedostaly se pak po hmotných ztrátách podnikatelů za lacinou cenu v ruce nám nepřátelské, jako se už v tak mnohých případech stalo, při čemž utrpěli jsme vždy ztrátu dvojnásobnou: jednu tím, že našinci přišli o jmění a druhou tím, že cizinci nabyli lacině podniku, v chodu se nalezajícího.

Nesmíme zapomenouti, že Židé mají proti nám velký kapitál v moci. Ale i my máme proti Židům zbraň v rukou, která zachránila ruského cara, že nemusel kapitulovati před Rotschildem — nadšení národa.

Jest jisto, že národní nadšení samotné nemůže zvítěziti, nemá-li dostatečného podkladu hmotného. Avšak když toto národní nadšení dovedlo nás za dob, kdy kapitál neměl takového významu, jaký má dnes, až tam, kde nalézáme se teď, není pochyby, že pod-

porováno jsouc dostatečně praktickým smyslem, jakého jest zapotřebí, dovede nás k úspěchům dalším.

Nemusíme podceňovati svého nepatrného kapitálu. Když tento kapitál oživne, nabude moci nad kapitálem byť i větším, avšak mrtvým, který se obchodně neobrací. A k takové mrtvosti můžeme odsouditi kapitál cizí. Prostředky jsou v našich rukou. Dnes jest právě příznivá doba k uvolnění se od zlatých pout cizího velkokapitálu.

Největší vadou jest nestejnóměrné rozechřívání se pro myšlénku národní. Kdežto na jedné straně nezískali jsme ještě nadšení, jakého jest zapotřebí, na druhé straně ho už ubývá. Na jedné straně dosud neuvědomělost a nedostatečný zájem, na druhé straně předrážděnost a přezírání národních snah. Tak český národ nenepodoben jest vojáku, jenž u polního ohně na jedné straně mrzne na druhé se pálí.

Nemůže se nám jednati o rozvášňování hladiny veřejného života, nýbrž o to, abychom učinili jednotlivce střízlivými a boje schopnými. Náš antisemitismus nebude míti za účel štvání proti Židům, nýbrž povzbuzení našeho lidu, vznícení ruchu národního, aby týž nebral se jen jednostranným směrem politickým, nýbrž na blahobytu a neodvislosti jednotlivců snažil se zbudovati blahobyt a neodvislost celého národa.

Židovská otázka jest pro nás neméně důležitá než otázka českého státního práva; bez jejího projednání nepřineslo by nám dosažení státního práva českého tolik prospěchu, kolik si od něho slibujeme. Proto jest žádoucno, aby staly se antisemitskými veškeré vrstvy národa, nikoli pouze jediná, aby účastnili se činnosti v tom směru všichni bez rozdílu stran, jako činnosti pro státní právo české a pro Ústřední matici. A tak pevně za to mám, dokážeme, že nepozbyli jsme chuti k zápasu, a dovedeme si tedy dobýt práva k životu; i stane se Čech úplným a neobmezeným pánem ve vlastech popředcích zděděných. K čemuž nám dopomáhej Bůh!

